Lietuvos nacionalinė M.Mažvydo biblioteka

Tremtis

TREMTIS - THE EXILE

Lithuanian Weekly

Nr. 56. 16. August 1951

Publisher & Editor: Simas Miglinas, Membership Association of the Free Press, (13 b) Memmingen, Postfach 2, Tel. 2677 / Sponsor: International Refugee Organization / Printer: Memminger Zeitung, Schrannenpl. 6

Nr. 56 — LIETUVIŲ TREMTINIŲ SAVAITRAŠTIS VAKARŲ EUROPOJE — 1951. VIII. 16.

Maskva sutiko, kad trukdytų . . .

Sovietų Sąjunga notomis reiškė nemaža protestų dėl pokalbiuosna, ruošiant taikos sutarties pasirašymą su Japonija, įsileidimo komunistinės Kinijos atstovo. Vakarų sąjunginnkams nesutikus su sovietų reikalavimais, pagaliau Maskva padarė nuolaidų ir pareiškė dalyvausianti rugsėjo 4 dieną San Franciske įvykstančioj konferencijoj taikos sutarčiai su Japonija paruošti.

Vakarų sąjungininkai sovietų sutikimą dalyvauti San Francisko konferencijoje laiko Maskvos pastanga bandyti daryti trukdymų, kad taikos sutarties su Japonija pasirašymas būtų galimai daugiau užvilkintas. Jei Maskvai pavyktų daryti trukdymų su Japonija pasirašyti taikos sutartį, tuo pačiu būtų užvilkintas ir numatomas Japonijos atginklavimas.

Iš 50 valstybių, kviestų dalyvauti San Francisko konferencijoje, 25 jau davė sutikimą dalyvausiančios. Sovietų delegacijai kalbamoje konferencijoje vadovaus užsienio reikalų viceministeris Gromyko.

Prancūzijoje suimti 46 sovietų šnipai

Kai tik Prancūzijoje pradėjo veikti generolo Eisenhoverio štabas — tuojau pat žymiai pagyvėjo sovietų agentų veikla. Paskutinių mėnesių būvyje Prancūzijoje saugumo organų suimti 46 asmens, dėję pastangų surinkti žinių, naudingų Maskvai. Suimtųjų tarpe yra pora prancūzų pareigūnų, dirbusių krašto gynybos žinyboje. Tačiau didžiumą sudarė rusų kilmės agentai, atsiųsti per Skandinaviją. Prancūzų saugumo atstovų pareiškimais šiaurės ekspresu, iš Skandinavijos ateinančiu į Paryžių, kasdien atvykstą sovietų agentų. Jų svarbiausias tikslas — išgauti žinių apie amerikiečių pasiruošimus Europos gynybai, išaiškinimas numatomos gynybos linijos karo atveju, Eisenhoverio štabo planai.

Prancūzijoje veikia sovietų agentų radio siųstuvai, nuolat keičią šifrus. Prancūzų kariniuose sluogsniuose kelia nerimą išvogimas naujo tanko tipo brėžinių. Paskutiniu metu Paryžiuje buvo suimta grupė sovietų agentų rusų, kurių vienas atidengė Maskvos pastangas žūt būt išgauti žinių apie vykdomus darbus gen. Eisenhoverio štabe.

Karui pavojus padidėjęs

Jungtinių Amerikos Valstybių mobilizacijos skyriaus viršininkas Charles E. Wilson pareiškė, jog šiuo metu naujam karui kilti pavojus esąs žymiai didesnis, negu kada nors. Dėl to JAV svarbiausiu uždaviniu turįs būti karinis pasiruošimas, kad šį pavojų sutikus ne plikomis rankomis.

Gen. Eisenhoverio štabo viršininkas gen. leit. Gruenther pokalbyje su JAV senatoriais pareiškė, jog Vokietijos apginklavimas Vakarų Europos gynybai yra būtinas, nes be Vokietijos negalės būti realios Vakarų Europos gynybos. Prancūzija, Anglija, Norvegija, Italija, Belgija ir Olandija būsimai Europos gynybai jau padariusios žymų karinį įnašą, tačiau reikią dėti visas pastangas numatytus pasiruošimus plinai įvykdyti ir laiku.

Persų nafta ir britai

Anglijos vyriausybės atstovai galiausiai priėjo pažiūros, jog neprieštarautina dėl naftos šaltinių Persijoje nacionalizavimo. Tačiau persijos vyriausybė turinti Anglijai sumokėti už britų bendrovių naftos laukose padarytus įrengimus ir apmokėti kitus ryšium su konfliktu kilusius nuostolius. Tuo reikalu britų lordų spaudo saugotojas lordas Stokes, karis Teherane veda pasikalbėjimus su Persijos vyriausybės atstovais, paruošė planą, kuriame išreiškiama britų vyriausybės pažiūra. Persų vyriausybės atstovai kai kuriuos britų klausimus laiko priimtinais.

★ Rugpiūčio 14 d. britų atstovai pasirašė naują sutartį su Irako atstovais dėl naudojimo Irako naftos šaltinių, kurių produkciją numatoma žymiai pakelti.

Korėjoje vis nesusitaria

Korėjoje vykstantiems pasitarimams ginklų paliaubų klausimu nematyti galo. Jau įvyko 25 posėdžiai ir dar nepavyko susitarti neitralios zonos klausimu. Šiaurės korėjiečių ir kiniečių atstovai, matomai vadovaudamiesi Maskvos direktymis, ir toliau primygtinai reikalauja, kad neitrali zona būtų pravesta prisilaikant 38-sios lygiagretės. Tuo atveju Jungtinių Tautų daliniai, sutikus su priešo reikalavimais, turėtų užleisti strateginiu požiūriu palankes pozicijas.

Apie įgaliojimus kalbėti Lietuvos vardu

Jau anksčiau buvo skelbta spaudoje, kad, pagaliau, po ilgesnės tylos, Jungtinėse Amerikos Valstybėse politikoje Baltijos valstybių požiūriu padaryta tam tikro posūkio mums gerojon pusėn. Tokias išvadas leidžia daryti lietuvių įsijungimas į Laisvosios Europos Komitetą, veikiantį JAV. Anksčiau pro lietuvius, lygiai kaip pro latvius ir estus ir sąmoningai šiame komitete buvo praeinama tylomis. Tik šiais metais Laisvosios Europos Komitetan įsijungė lietuviai.

Ką veikia tasai komitetas? Vienas iš pagrindinių Laisvosios Europos Komiteto, kuris yra remiamas JAV vyriausybės, uždavinių: — priešbolševikinė akcija, pasisakymas už tautų laisvę, kurios šiandien yra Maskvos pavergtos. Taigi lietuviai, įsijungę šin komitetan, turės progos prabilti ir Lietuvos laisvinimo temomis.

Dar daugiau. Lietuvių skyrius, dirbąs Laisvosios Europos Komitete, liepos 14 dieną New Yorke buvo sukvietęs lietuvių spaudos atstovus konferencijai, kurios metu, be eilės kitų klausimų, V. Sidzikauskas pareiškė, jog **šiandien Lietuvos, Latvijos ir Estijos laisvinimo veiksniams, esantiems užsieniuose, yra suteikta teisė oficialiai atstovauti savo valstybėms** (Laisvosios Europos sąjūdžio rėmuose? **Red.**)

Numatoma parengti pavergtų tautų atstatymo planus. Tollau V. Sidzikauskas lietuviams spaudos atstovams New Yorke pareiškė, kad prie Laisvosios Europos Komiteto veikiąs „Vidurio Europos Studijų Centras" pakvietė lietuvius deleguoti šin centran savo atstovus. **Tasai studijų centras kaip tik numato parengti Vidurio Europos valstybių, kurios šiandien yra sovietų pavergtos, atstatymo planus.** Parengiant valstybių atstatymo planus bus kalbama ne tik apie ekonominį atstatymą, bet taip pat būsią susidurta ir su etnografinio pobūdžio klausimais. Taigi lietuviams, dalyvaujantiems Laisvosios Europos Komiteto „Vidurio Europos Studijų Centre", gali tekti susidurti ir su teritoriniais būsimos Lietuvos klausimais.

Iškilus teritoriniam būsimos Lietuvos klausimui, ar kartais mūsų atstovams, kuriems teks dirbti minėtame studijų centre, neteks susidurti su įgaliojimo klausimu. Čia prisimintinas vieno ukrainiečio žurnalisto paklausimas amerikiečių atstovui Vokietijoje. Amerikiečiams nusprendus jų kariuomenės rėmuose sudaryti tremtinių užsieniečių dalinį, ukrainietis paklausė, jog bene prasmingiau būtų, jei toki dalinėi būtų sudaryti tautiniu pagrindu.

— Tamsta kalbi ukrainiečių vardu, yra jų tokie įgaliojimai, ar reiški savo asmeniską pažiūrą? — buvo amerikiečio paklaustas paklausėjas. Kadangi klausėjo neturėta įgaliojimų, jis pasisakė kalbąs savo vardu. Jo pareiškimas visai nebuvo imtas dėmesin.

Sutikim, kad su tokiu klausimu lietuvių atstovasi Vidurio Europos Studijų Centre nesusidurs, tačiau jie, jei tik kada bus paliestas teritorinis klausimas, neišvengiamai susidurs su kai kurių kaimynų pretenzijomis. Dėl to mūsų atstovai turėtų turėti ne tik įgaliojimus, bet ir aiškias sugestijas. Sis klausimas, mūsų manymu, neturėtų būti pavestas vienam ar kitam asmeniui, jam iš anksto nesuteikus atitinkamų sugestijų, pagrįstų visuomenės valia. **Šį klausimą palietus ir iškyla visų Lietuvos laisvinimo veiksnių apjungimo būtinumas**, pradedant Europoje esamomis organizacijomis, JAV ir Lietuvos Diplomatijos korpu. Kai Lietuvos Diplomatijos atstovai, VLIKas, ALTAS (kaipo Amerikos lietuvių organizacijų apjungtis) — vietoje iki šiol pasitaikančių užsiiminėjimų ilgai nusitęsiančiais svarstymais „namų apyvokos" klausimais, — sutars svarbiausiais būsimos Lietuvos klausimais ir duos įgaliojimus asmenims, dirbantiems tarptautinio pobūdžio sąjūdžiuose, — tada ir jų (dirbančiųjų) svoris bus didesnis, nes jie savo darbui turės stiprius įgaliojimus. Taigi ir ši aplinkybė verčia nedelsiant visas Lietuvos laisvinimo bare dirbančias jėgas apjungti, kad tuo būdu mūsų siekimams būtų suteiktas didesnis svoris.

Ir kiti klausimai turėtų būti paskatu. „Laisvosios Europos" sąjūdis apima didelius darbo plotus. Daug dirbama propagandinėj srity. Stai netrukus pradės veikti „Laisvosios Europos" radio siųstuvas, kuris lengvai pasieks šalis, esačiais anapus geležinės uždangos. Bus progų per tą siųstuvą prabilti ir lietuvių vardu. Ką, esant progai, kalbėti ir kaip kalbėti, jei stinga vidinio ryšio, visas jėgas apjungiančio? Nesant jungties vieni kalbės apie laisvinimą, kiti tą pat, treti irgi nenusileis. Ir susidarys budresniam stebėtojui įspūdis, kad stinga darnumo, kad visos jėgos nėra Lietuvos laisvinimo darbui konsoliduotos.

Žvilgterėjus iš arčiau į „Laisvosios Europos" darbo plotus, būtų galima rasti ir daugiau klausimų, kurie turėtų būti paskatu iš anksto pasiruošti, ir svarbiausia, kurie būtų sutartinai apsvarstyti.

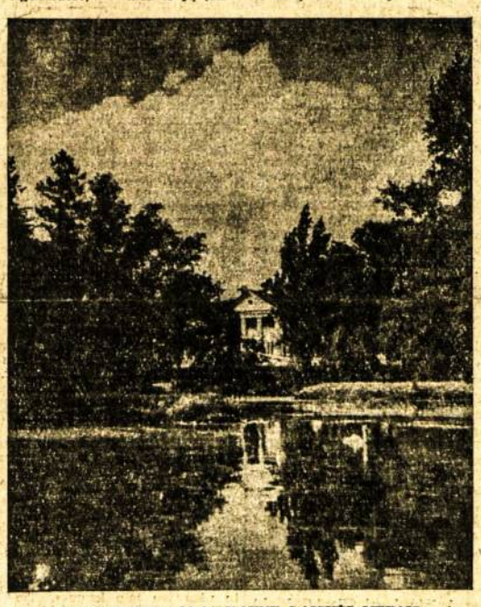

BOTANIKOS SODAS KAUNE LAISVĖS METAIS

Lietuviai skautai tarptautinėje skautų stovykloje

Šiais metais tarptautinė skautų stovykla (Jamboree) įvyko Austrijoje. Šioje stovykloje, po padėtų pastangų, oficialiai dalyvavo ir lietuviai skautai.

Kelionė paruošiamon skautų stovyklon. Pirmiausia lietuviai skautai, gyveną Vokietijoje, išsirengė parengiamon stovyklon, kuri buvo surusčta Pietų Vokietijoje, Piding. Didžiuma lietuvių skautų, vykstančių Jamborėn, susirinko Diepholze. Iš čia buvo nuvykta į Bremeną. Iš Bremeno lietuviai skautai pasuko Bremen-Vegesack, kur kun. V. Sarka jiems parūpino kelionę ligi Müncheno. Tačiau pakeliui į Bremen-Vegesack lietuviai skautai buvo sulaikyti vokiečių policijos. Pasirodo, jog įvykta nesupratimo . . . Vokiečių policija lietuvius skautus sulaikė, manydama, kad tai vyksta būrys uždraustosios vokiečių organizacijos (Freie Deutsche Jugend) narių. Kai paaiškėjo, jog keliauja lietuviai skautai, vokiečių policija toliau trukdymų nebedarė.

Patogi kelionė ligi Muencheno. Ligi Muencheno, dėka kun. Sarkos rūpesčio, kelionė buvo tikrai patogi. Vienoje kupe buvo skirta dviem skautams. Nuo Muencheno ligi paruošiamosios stovyklos lietuviai skautai buvo nuvežti BALFo mašinomis. Antrą valandą nakties buvo pasiekta paruošiamoji stovykla Piding. Čia jau buvo suvažiavę nemaža vokiečių skautų, latviai skautai ir kitų tautybių.

Parengiamoje skautų stovykloje lietuviai skautai buvo sutikti ir pasveikinti vokiečių skautininko K. Roller. Čia pat, parengiamoje stovykloje, buvo gautos dovanos iš amerikiečių skautų. Tų dovanų teko ir lietuviams skautams.

Lietuvis Tarptautinio Skautų Biuro Konferencijoje. Lietuviams esant parengiamojoje skautų stovykloje, Salzburge vyko Tarptautinio Skautų Biuro Konferencija. Šioje konferencijoje lietuvius skautus atstovavo Šenbergas.

Lietuviai skautai, išsirengę Jamborėn, būdami parengiamoje stovykloje, laisvalaikiais mokėsi dainų. Sueita į artimą kontaktą su latviais skautais ir su jais buvo išmokta bendrai dainuoti „Dievui, Tau, Tėvyne, ir žmonijai" ir latviška daina „Pūt, vėjini".

Lietuvių skautų dovana Berlyno skautams. Trečią stovyklavimo dieną parengiamojoje stovykloje tremtimų skautų buvo suruoštas laužas. Tą dieną atvyko vokiečių skautai iš Berlyno. Tremtiniai skautai, suruošieji laužą, pakvietė vokiečių skautus berlyniečius. Laužo metu v.s. Senbergas lietuvių skautų vardu berlyniečiams skautams įteikė dovanėlę. Vokiečių skautai berlyniečiai pasidžiaugė galį valandėlę pabūti kartu su žmonėmis, kurie juos supranta.

Kelionė tarptautinėn stovyklon. Rugpiūčio 2 dienos rytą iš parengiamosios stovyklos skautai išsiruošė kelionėn Austrijon. Lietuviai skautai, pasiekę Austrijos teritoriją, įsmeigė trispalvę Lietuvos vėliavą ir lauke, kaip ir visi kiti iš Vokietijos atvykusieji skautai, priemonės, kuri nuvežtų tarptautinėn skautų stovyklon **Bad Ischl.** Netrukus atriedėjo mėlynas autobusas, kuris skautus nuvežė į Bad Ischl.

Lietuviai skautai tremtiniai, pasiekę tarptautinį skautų sąskrydį, lengviau atsikvėpė. Pagliau aišku, kad lietuviai skautai bus atstovaujami. Kol tatai įvyko, reikėjo nugalėti visa eilė sunkumų. Ilgą laiką nebuvo tikra, ar lietuviams skautams pasiseks dalyvauti šiame pasauliniame skautų sąskrydyje.

Lietuviams skautams skirtoji vieta. Tarptautinėje skautų stovykloje lietuviams skautams skirta vieta kartu su latviu, vengrų ir rusų skautais. Erdvės gana maža, tad kiekviena tautybė jokiu būdu negali sau įsirengti aikštelę. Dėl to buvo nutarta aikštelę įrengti bendrą keturiomis tautybėms (lietuvių, latvių, vengrų ir rusų skautų).

7-sios tarptautinės stovyklos atidarymas. Rugpiūčio 3 d. vakare įvyko 7-sios Tarptautinės Skautų Stovyklos atidarymas. Lietuviai skautai žygiavo po vokiečių skautų. Jiems skirta ši vieta, kadangi atvyko vokiečių skautų kontingente. Lietuviai skautai, žygiuodami į 7-sios Tarptautinės Skautų Stovyklos atidarymo iškilmes, nešė dvi vėliavas: tautinę ir skilties vėliavą.

Pasiekus aikštę pasigirdo įvairių dainų ir muzikos tonų aidai. Rinkosi afrikiečiai skautai, indai, japonai, australiečiai, suomiai, švedai, amerikiečiai ir t.t. Iš viso atstovaujamos 35 tautos. Tarptautinėn stovyklon atvykę 1400 skautų. Didžiulės gretos žygiavo paradinėn aikštėn. Pagaliau lietuvių skautų eilė. Kai lietuviai skautai reprezentantai žygiavo prie aikštės vartų, pasigirdo įvairiomis kalbomis mininti Lietuvos vardą. Fotografai ir filmų operatoriai apipuolė lietuvius skautus.

Iškilmių dalyviai. Atidarant 7-ją Tarptautinę Skautų Stovyklą Austrijoje dalyvavo eilė žymių skautų. Bokšte Austrijos vėliavą iškėlė Vilsonas. Tollau suplevėsavo dalyvaujančių tautų vėliavos. Iškilmėse dalyvavo Austrijos vyriausybės atstovai. Čia pat atvykusi Danijos skaučių sąjungos vadovė, 1933 metais dalyvavusi lietuvių skautų sąskrydyje Palangoje.

Svečiai pas lietuvius skautus Tarptautinėje stovykloje. Be visos eilės kitų tautybių skautų, aplankiusių lietuvius skautus Tarptautinėje Skautų Stovykloje, mūsų skautai buvo aplankyti JAV Aukštojo Komisaro Austrijai. Po to užgriuvo lietuvius skautus filmuotojai, spaudos atstovai. Buvo atvykę amerikiečių radio siųstuvo Austrijoje atstovai. Jie paprašė lietuvius skautus lietuviškai prabilti į plokštelę. Buvo ta proga viso pasaulio lietuviams skautams tartas žodis lietuviškai. Amerikiečių radio siųstuvo atstovai patys perskaitė lietuvių skautų prie kryžiaus įrašą odoje anglų kalba ir jis buvo įrašytas į plokštelę. Lietuvius skautais, kaipo atstovais tautos, esančios už geležinės uždangos, 7-joje Tarptautinėje stovykloje buvo didelis susidomėjimas.

Tačiau yra ir nepatenkintų . . . Tuo dėmesiu lietuviams skautams greit radosi ir nepatenkintų. Esą, lietuviai skautai per daug užsiima propaganda . . . Dėl šito priekaišto lietuviams skautams jau teko eiti aiškintis pas vyriausiąjį Tarptautinės Stovyklos viršininką.

Tenka tik džiaugtis, kad lietuviai skautai galėjo dalyvauti Tarptautinėje Skautų Stovykloje. Tuo dalyvavimu daug kam buvo primintas Lietuvos likimas, tuo pačiu lietuviai skautai turėjo progos sueiti į artimesnius santykius su įvairių tautų skautais.

-pl-

Savomis temomis

Pasitarimas atidėtas

Kaip jau buvo TREMTIES skaitytojai informuoti, 10 rugpiūčio buvo sumatytas Lietuvos Diplomatijos Šefo min. St. Lozoraičio susitikimas su VLIKo nariais. Tame susitikime turėjo būti aptarti glaudesnio bendradarbiavimo klausimai. Patiriama, jog pasitarimas atidėtas rugsėjo 10 dienai.

★ **Leido apsigyventi.** Švedų vyriausybė leido Švedijoje apsigyventi 3 lietuviams, iš žvejų kuterio pabėgusiems Švedijon, apie kurių pabėgimą rašyta 54 TREMTIES numery.

ELTOS ŽINIOS

★ Ryšium su Amerikos spaudoj kilusia polemika dėl būsimosios Rusijos imperialistinių siekimų lietuvių grupė prie Free Europe išdėstė savo nusistatymą ir įteikė jį paskelbti „The New York Times". Prie lietuvių pareiškimo prisidėjo taip pat estų bei latvių atstovai. Vokietijoje tuo reikalu ukrainiečiai rengia konferenciją, kurioj bus duotas mokslinio pobūdžio atsakymas į visas tas rusų užmačias.

★ Rytų Vidurio Europos Komisijos vykdomasis biuras sutiko, kad baltai vietoj vieno vicepirmininko toje komisijoje turėtų du. Susirašinėjime su latvių komitetu Lietuvių tautinis komitetas yra pasiūlę toms pareigoms Dr. S. A. Bačkį, kuris turi nuolatinį artimą ryšį su biuro vadovybe, o taip pat gerus santykius su latviais bei estais ir praktiškai geriausiai gali ten atstovauti.

★ Pasitarime tarp užsienio reikalų tarnybos ir Prancūzijoje esančių Lietuvos diplomatų buvo pakviestas prof. J. Baltrušaitis būti lietuvių ryšininku kultūriniams reikalams su tarptautinėmis kultūrinio pobūdžio institucijomis.

★ Rugsėjo vidury numatoma pradėti lietuviškas radio transliacijas prie Free Europe. Amerikoje lietuvių kolektyvas transliacijų reikalu vykdo paruošiamuosius darbus.

Brazilijoj lietuviškai

Liepos 17 dieną Sao Paulo mieste, Brazilijoje, Piratiminga radijo siųstuvo bangomis buvo prabilta lietuviškai. Pradedant lietuviškus radijo pusvalandžius per brazilų siųstuvą kalbėjo Lietuvos konsulas Brazilijai A. Polišaitis, vėliau sekė koncertinė dalis. Ateity lietuvių kalba radijo programos per Brazilijos siųstuvą Sao Paulo vyks du kartu per mėnesį. Lietuviški radio pusvalandžiai gauti dėka lietuvio pramoninin-ko St. Vencevičiaus.

Dėl VLIKo laikraščio

53 TREMTIES numeryje buvo pateikta informacija, jog VLIKe yra kilęs sumanymas leisti laikraštį, kuris informuotų apie vykdomus Lietuvos laisvinimo darbus. Paskutiniame VLIKo posėdy laikraščio leidimo klausimu buvo plačiau išsikalbėta. Didžiuma atstovų pasisakė už žurnalo leidimą. Pradžioje žurnalas būtų leidžiamas kartą į mėnesį, gi vėliau turėtų pereiti į dvisavaitinį. Galutinis žurnalo išleidimo laikas dar nėra aptartas.

Išsiųsta visiems

TREMTIES Leidyklos išleistasis V. Mykolaičio-Putino žymusis romanas „Altorių Šešėly" yra išsiųstas visiems jį užsisakiusiems. Knyga nėra išsiųsta tik tiems asmenims, kurie yra įmokėję pradinį įmokėjimą, tačiau pilna knygos kaina nėra apmokėta.

•

Atkreipkit dėmesį į pakitusį adresą TREMTIES atstovo Mr. F. Valio Kanadoje, per kurį užsisakomas „Altorių Šešėly": Mr. F. Valys, 37 Givins str., Toronto, Ont.

Svarstymai

Skirtingi prisiminimai

Paskutiniu metu eilė lietuviškų laikraščių Jungtinėse Amerikos Valstybėse pateikė netolimos praeities prisiminimų. Antai socialistų NAUJIENOS per 17 numerių paskelbė pasikalbėjimą su prieš metus laiko mirusiu Dr. K. Grinium. Tame pasikalbėjime prieš savo mirtį Dr. K. Grinius žvilgterėjęs į 1926 metų gruodžio 17-sios perversmą su tikslu atitaisyti kai keno neteisingus teigimus, jog tasai perversmas buvęs padarytas dėl to, kadangi tada Lietuvai grėsęs komunizmo pavojus. Grinius pareiškęs:

„Aš niekada nesileisiu įtikinamas, jog kraštui grėsė komunistų pavojus ir jog šis perversmas kraštą išgelbėjo nuo komunizmo. Tokio pavojaus Lietuvai 1926 metais visiškai nebuvo..."

Pasikalbėjimo su mirusiu Lietuvos prezidentu autorius teisingai pastebi, jog perversmininkai, dengdami savo užmačias neteisėtu būdu pasiekti valdžios, sugalvoję motyvus, kuriais nori pateisinti savo žygį. Tad gruodžio 17-sios dienos vykdytojų aiškinimai kažin ar gali būti rimtai priimami.

Šia pačia tema, taip pat šiais metais, prisiminimų pateikė ir komunistų Lietuvoje leidžiamoji TIESA. Kadangi šis laikraštis kalba Maskvos direktyvomis, tad jis kaip tik gruodžio 17 tema yra gerai informuotas. Taigi TIESOS 86 numery pateiktas straipsnis, kuriame priekaištaujama amerikiniams ir anglų „imperialistams", kurie po Pirmojo Pasaulinio Karo nuo Rusijos atplėšė Pabaltį ir visą eilę kitų kraštų. Stalinas stebėjęs pirmuosius Lietuvos nepriklausomo gyvenimo metus ir jau 1918 metais parašęs straipsnį „Reikalai klojasi", kuriame vertino raudonarmiečių žygį Lietuvon. Tačiau anglų ir amerikiečių „imperialistai" tą žygį sutrukdę. Vėliau, 1926 metais, gruodžio 17-sios perversmu vėl buvęs sutrukdytas komunizmo įsigalėjimas Lietuvoje...

Iš TIESOS samprotavimų išeitų, jog ji pripažįsta 1926 metais Lietuvoje buvusias palankias sąlygas komunizmui įsigalėti, ką neigia buv. Lietuvos prezidentas.

Kita tema-tiksias tas pats. Kita tema prabyla Amerikoje leidžiamas katalikų dienraštis DRAUGAS. Per tris šio laikraščio numerius kalbama Lietuvos Diplomatijos Šefo St. Lozoraičio su VLIKo atstovais pasikalbėjimų tema ir daromos atitinkamos išvados. Peržvelgus šių dviejų institucijų — Diplomatijos Šefo ir VLIKo santykių istoriją, — bandoma ieškoti kaltininko dėl santykių nepakankamumo ar, kartais, net jų visiškai nebuvimo.

DIRVA, vertindama šiuos prisiminus, pamini Paryžiaus konferenciją. Susitikimą siūliusi Maskva, o paskiau spaudoje ir per radiją bei viešose kalbose vakariečius vaišinusi imperialistų, karo kurstytojų ir kitais epitetais. VLIKo atstovai, kaip kad buvo ELTOS skelbta, buvo nuvykę susitikti su Diplomatijos Kolegijos Šefu ir sutarė glaudesnio bendradarbiavimo labui dar susitikti kalbėtis. Artėjančių pasikalbėjimų akivaizdoje daromi priekaištai kaip tik tam, su kuo norima kalbėtis... DRAUGUI pagalbon pirmiausia atskubėjo DARBININKAS, o paskiau ir socialistų NAUJIENOS. Tose pačiose NAUJIENOSE spausdinant minėtą pasikalbėjimą su mirusiuoju K. Grinium buvo katalikų blokas pavadintas antivalstybišku, kuris liaudininkams trukdęs kraštą valyti 1926 metais ir įgyvendinti sumanymus. Dabar, pokalbiuose dėl reikalo Lietuvos laisvinimo veiksnių santykius sustiprinti su Lietuvos diplomatija, tos pačios NAUJIENOS blokuojasi su „antivalstybišku" katalikų bloku. Ir vieni ir kiti painiojasi paragrafuose, bando ieškoti teisinės atramos, o nekalba apie visų pozityvių pajėgų apjungimo reikalą, kad Lietuvos laisvinimo darbas būtų sėkmingesnis ir našesnis.

Tektų labai stipriai suabejoti, ar šiuo keliu einant bus kada susikalbėta visas pozityvias jėgas apjungti Lietuvos laisvinimo darbui. Įsiklausius tų visų pasipasakojimų susidaro įspūdis, jog grupinis reikalas užtemdo lietuvišką reikalą, gi partinė strategija labai dažnai kliudo pozityvias pajėgas konsoliduoti tik dėl to, kadangi bugštaujama prarasti išsigalvotų pozicijų...

Tai vis prisiminimai, grindžiant (žodžiais) kelią ateičiai ir siekiant (taip pat žodžiais) visų grupių bendradarbiavimo Lietuvos laisvinimo darbe...

Simas Miglinas.

Žvilgsnis į vienerių metų varsnas kultūros bare

Pranešimas apie Vokietijos lietuvių tremtinių švietimo ir kultūros darbą per pastaruosius metus, skaitytas Münchene liepos 29 d. per kultūros ir švietimo darbuotojų suvažiavimą.

Įžanga. Prieš vienerius metus Schweinfurte įvykusiame Krašto Tarybos suvažiavime VLIK Pirminkas prel. M. Krupavičius, aptardamas Vokietijos lietuvių kultūrinio ir visuomeninio darbo būklę, palygino ją su 1945 metų griuvėsiais. Ir iš tikrųjų, vaizdas neteikė ypatingai šviesių vilčių net didžiausiems optimistams.

Didelės dalies stovyklų perėdimas iš IRO globos vokiečiams, prasidėjęs stovyklų kilnojimas ir stipriausiųjų bendruomenių ardymas, likvidavimas visos eilės gražiai veikusių švietimo įstaigų, staigus gyvenimo sąlygų pablogėjimas, galiausia padidėjęs santykių tarp rytų ir vakarų įtempimas ir Korėjos konfliktas — vis tat jokiu būdu nebuvo tinkamos sąlygos bet kokiam pastovesniam ir intensyvesniam kultūriniam darbui. Skubiai apleidžiant bendruomenes geriausiom kultūrinėm pajėgom, likusieji, dažnai visą entuziazmą praradę, su baugiu nerimu klausdavo: o ką gi mums lemia rytojaus diena?...

Kultūrinė veikla. Todėl kultūrinė veikla praeitais metais tepasireiškė gana kukliu mastu.

1. Iš ryškesnių kultūrinio darbo faktų galėtume paminėti: Vasario 16 gimnazijos suruoštus didesnio masto pasirodymus, būtent, Vasario 16 Tautos Šventės ir gimnazijos iškilmingo atidarymo aktas, Motinos Dienos gražiai pravestas paminėjimas, įspūdingas Birželio 14—21 dienų paminėjimas, labai pasisekęs anglų kalba pravestas gimnazijos mokinių pasirodymas, o taip pat gimnazijos suorganizuotas vienintelis šiais metais lietuvių literatūros vakaras, dalyvaujant visiems šiuo metu Vokietijoje gyvenantiems rašytojams.

Paminėtina ir labai gyva Vasario 16 gimnazijos skautų bei evangelikų jaunimo ratelio veikla.

Diepholzo vyrų kvartetas jau buvo pradėjęs su pasisekimu gastroliuoti ir kaimyninėse stovyklose. Gaila tik, kad emigracija ir tą nedidelį kolektyvą išardė.

2. Gražių pastangų parodė ir Wehnen progimnazija, iki savo veiklos pabaigos išlaikydama gana aukšto lygio chorą (vadovaujamą muz. J. Strolios), šokių ansamblį. Wehnen stovyklos vadovybė, talkininkaujant progimnazijai, suruošė tikrai pavykusių programų, kuriose dalyvavo ir gausus kviestųjų kitataučių būrys. Vasario 16 Tautos Šventės minėjaus buvo labai gražiai aprašytas ir vietos vokiečių spaudoje. Pagirtinas taip pat wehneniškių pasiryžimas aplankyti su lietuviškąja programa ir ligoninėse gulinčius tautiečius.

3. Hamburgo lietuviai su pasisekimu dalyvavo tremtinių darbelių ir meno parodoj. Nors ir kuklus, bet patraukliai įrengtas lietuvių skyrelis padarė lankytojams gražaus įspūdžio.

4. Šių metu pavasarį įvykusiam tarptautiniam festivaly Neustadt/H. bene įspūdingiausiai pasirodė lietuvių ansamblis su savo gerai paruošta tutinių šokių ir dainų programa.

5. Kuone visose bendruomenėse gražiai su pritaikintomis programomis pravesti svarbiųjų dienų minėjimai. Gauti aprašymai ir nuotraukos rodo, kad net ir menkos skaičiumi (pav., Ulm a. D.) bendruomenės, vadovaujamos atsidėjusių žmonių, sugebėjo paruošti tikrai įspūdingus minėjimus. Jų reikšmė ypač padidėja, kada juose dalyvaudavo dideli skaičiai kitataučių.

Paminėtinas ta prasme Münchene-Schleisheime suruoštas birželio 14—21 dienų paminėjimas.

6. Energingų žmonių pastangomis Vasario 16 Tautos Šventė buvo atšvęsta ir Stuttgarto bei Hamburgo radijofonuose, perduodant trumpus pranešimus ir lietuviškos muzikos.

Spauda. Šiek tiek drąsesnių vilčių ateičiai kelia beatgyjanti iniciatyva spaudos srityje. Jau tenka džiaugtis, kad pavyko išsilaikyti TREMTIES laikraščiui. Be **Tremties** turime dar vis tobulėjantį Maž. Lietuvos KELEIVĮ. Evangeliškas lietuvių jaunimas leidžia JAUNIMO RATELĮ.

Galime pasididžiuoti, kad Vokietijoje išvydo pasaulį tokio epochinio masto veikalas kaip LIETUVIŲ KALBOS VADOVAS. Nors kai kas, per daug žiauriai kritikuodamas, ir gerokai sustabdo tos knygos plitimą, darydamas tuo būdu labai daug nuostolių ir leidėjams, bet vis dėlto šių knygų vertės niekas negali paneigti.

Malonu pasidžiaugti ir privačia drąsių vyrų iniciatyva, kurios dėka išleistos tokios vertingos knygos kaip Maceinos „JOBO DRAMA", Dr. Gaidamavičiaus „IŠBLOKŠTASIS ŽMOGUS" ir štai nesenai pasirodę „ALTORIŲ ŠEŠĖLY".

PLB. Vokietijos Krašto Valdyba, norėdama parūpinti lektūros jaunuomenei, išleido „PRINCĄ IR ELGETĄ" ir jau baigia spausdinti A. Giedriaus „TĖVŲ PASAKAS."

Taigi, atrodo, šioj srity, išnaudodami lengvesnes knygų leidimo sąlygas, Vokietijos lietuviai nepasiliks ir nuo kitų gausingesnių ir turtingesnių bendruomenių.

Bibliotekos: Lietuviškųjų knygų, to mūsų didžiausio turto, globa, rinkimu ir tvarkymu buvo susirūpinta jau praeitųjų metų vasarą, kada, beirstant bendruomenėms, nebebuvo kas tomis knygomis rūpinasi. Ligi šio laiko surinkta apie 4500 egz. įvairių knygų, tame skaičiuje apie 500 įvairių mokykloms vadovėlių, kurie dabar siunčiami vargo mokykloms.

Surinktosios ir ateityje surinksimos knygos taip tvarkomos. Sudaryta **Centrinė Lietuvių Biblioteka** su apie 2000 knygų, sukomplektuota apie 20 mažų **kilnojamų bibliotekėlių** stovykloms, kurios paprašo. Dalis knygų perduota Vasario 16 gimnazijai, kurios knygynas išaugo į 1500 skaičių. Senos, sudėvėtos knygos, o taip pat ir dėl turinio bei dėl kalbos vartojimui netinkamos knygos laikomos specialioje **archyvinėje bibliotekelėj.**

Paminėtinos ir Vytauto D. universiteto technikos fakulteto ir Ginklavimo Valdybos knygos, kurias prieš metus radome sukrautas Pinnebergo stovyklos drėgnuose rūsiuose. Tai yra brangios ir retos mokslo knygos, kai kurios net iki 400 Lt. vertės. Jų likimą turės nuspręsti VLIK.

Visos knygos sukrautos Hannovery — Kleefelde, Hegelstr. 7, PLB. V.K. Valdybos patalpose.

Švietimas. Tvarkant švietimo darbą Vokietijos lietuvių bendruomenėje, tenka laikytis aspektų, kuriuos stato:

a. mūsų tautos išlikimo reikalai.

b. musų žmonių interesai, nusistatymas ir pageidavimai,

c. teisinė mokyklų būklė įvairiose Vokietijos srityse ir

d. mūsų turimieji piniginiai ištekliai.

Vienerių metų patyrimai jau parodė, kad suderinimas visų čia paminėtų aspektų nėra jau taip lengvas. Tie laimingi laikai, kada galėjome stovyklose netrukdomi puoselėti savo tautinį mokymo ir auklėjimo darbą, jau praslinko. Nūnai stoja prieš akis daug naujų reikalavimų, su kuriais nesiskaityti negalime.

Mūsų gyvybiniai tautos interesai verčia mus dėti visas pastangas, ydant mūsų jaunuomenė kuo mažiausiai pasiduotų svetimoms įtakoms. To pasiekti tegalėtume vien grynai tautinių mokyklų pagalba. Deja, ne visur randame savo žmonių tikrą susipratimą ir pritarimą. Daugelyje vietų žmonės labai lengvai apsipranta su esama būkle ir net džiaugiasi, kad jų vaikai išmoksią geriau vokiškai, kad ateitis jiems būsianti geresnė, kada jie be kliūčių galėsią įstoti į aukštesnio laipsnio vokiečių mokslo įstaigas bei gausią lengvesnio ir švaresnio darbo. Tas pačių tėvų abejingumas tautinių mokyklų atžvilgiu yra didelė kliūtis plėsti mūsų tautinių mokyklų tinklui.

Teisinė mokyklų būklė įvairose Vokietijos srityse labai skirtinga. Pav., Schleswig-Holsteine, Württemberg — Badene negalime iškovoti teisių laikyti tautinėms mokykloms. Tuo tarpu kitose srityse, kaip antai, Žem. Saksonijoj, Nordrhein-Westfalijoj sutinkama duoti mums šiek tiek autonomijos. Tos tat aplinkybės ir nulėmė, sakysime, gimnazijai vietos parinkimo klausimą. Ir jeigu bus svarstomas gimnazijai vietos pakeitimo klausimas — iš anksto turime žinoti, kad gimnaziją tegalėtume laikyti tik tame krašte, kurs mūsų gimnaziją pripažins ir rems.

Dar daugiau nulemia mūsų darbų ir sumanymų sekmę mūsų pačių ekonominis pajėgumas. Net gi tais atvejais, kai visos kliūtys būna nugalėtos, kai visi interesai gražiai suderinami — tenka atsisakyti sumanymo vien dėl išteklių stokos.

Tokiu būdu apie 75% mūsų mokyklinio amžiaus vaikų lanko vokiškas mokyklas. Kai kur tatai vyksta jau antruosius metus, o kai kur — jau nuo pirmųjų tremties metų. Vaikų suvokietėjimo procesas, ypač ten, kur tremtiniai gyvena privačiai tarp vokiečių įsimaišę, kur vaikai nuolat bendrauja su vokiečių vaikais, yra gana stiprus. Tik labai sąmoningos šeimos, kurios pajėgia su ta nutautėjimo banga kovoti, pajėgia išlaikyti vaikus savo lietuviškoje dvasioje. Daugelyje gi vietų po metų — kitų vaikai pradeda kalbėti tik vokiškai, ir tėvai būna priversti taikytis prie vaikų. Gautieji pastaruoju laiku žmonių surašinėjimo lapai šį mūsų tautos nykimo vaizdą parodo visu šiurpumu.

Tat išlaikymas kur tik galima tautinių mokyklų buvo pirmaeilė mūsų pareiga, kurios nesiryžome apleisti nežiūrint labai nepalankių ir jokių vilčių nežadančių aplinkybių.

Vienas iš didžiausių sunkumų organizuojant tautines mokyklas yra nepaprastas mūsų žmonių išsiskaldymas. Šiuo metu tie 9000 lietuvių gyvena 155 bendruomenėse nuo Flensburgo ligi Kempteno. Didžiausios bendruomenės teturi vos po 300—400 asmenų. Kol mums nepavyks šiokiu ar tokiu būdu išspręsti žmonių sutelkimo problemos — sunku bus išlaikyti tiek mokyklų, kiek jų reikėtų. Ne kas kita kaip tik ši aplinkybė privertė mus steigti gimnazijos mokiniams bendrabutį. Tat yra vienintėlis būdas sutelkti didesniam mokinių skaičiui vienoje vietoje. Žinoma, ir šis būdas tegalimas tik su vyresnio amžiaus mokiniais. Pradinių mokyklų tokiu būdu negalėtume išlaikyti.

Mokinių išlaikymas bendrabutyje pareikalauja mūsų sąlygose didelio jėgų ir išteklių rezervo. Pakanka tik paskaičiuoti, kiek kainuoja išlaikymas bent 80 mokinių per mėnesį, jeigu vieno mokinio išlaikymas per dieną kainuoja vidutiniškai po 2 DM., kad galėtume suprasti, kokią naštą tenka pakelti, norint gimnaziją su bendrabučiu išlaikyti.

Šiuo metu lietuviškas mokyklas lanko 300 mokinių. Dirba jose 18 mokytojų.

Ten, kur dėl nepalankių vietos sąlygų negalime išlaikyti normalių mokyklų, stengiamės organizuoti ir palaikyti, taip vadinamas, vargo mokyklas, kitaip sakant, sekmadienio, šeštadienio mokyklas arba lituanistikos kursus. Tokių vargo mokyklų turime 5 su 5 mokytojais ir apie 150 mokinių. Be to, veikia dar 2 lietuviški vaikų darželiai su 50 vaikų ir su 3 auklėtojom.

Taigi iš viso savo įtakoj turime apie 500 vaikų, kurie su didesniu ar mažesniu intensyvumu mokomi ir auklėjami lietuviškoj dvasioj. Mokytojų — auklėtojų personalas siekia 26. 9 jų gauna atlyginimą iš vokiečių ar kitų įstaigų, 17 — atlyginame mes.

(Nukelta į 4 psl.)

Pabalty visiškai suelgetinamas gyvenimas

Kas kart vis daugiau suprimityvėjantį gyvenimą Pabalty (Lietuvoj, Latvijoj ir Estijoj) nusako pačių komunistų vykdoma propaganda. Štai jau praėjusiais metais TIESA varė akciją, kad į kolchozus suvarytieji lietuviai gyventojai eitų į laukus ir rinktų palikusias varpas. Tada su pasididžiavimu buvo rašoma, jog šioje akcijoje dalyvavę ir arti šimto metų sulaukusių senelių.

Šiais metais, tik prasidėjus derliaus nuėmimui, vėl varoma plati akcija už varpų rinkimą.

Einama dar toliau. Viena iš naujovių, iki šiol sovietų okupuotam Pabaltyj nepraktikuota, tai pašarų telkimo akcija. Šioje akcijoje įvesta naujovė, jog reikia ne tik kiekvieną griovį iššienauti, kad neliktų nė viena žolė lauke, bet dargi gyventojai skatinami skainioti krūmokšnių ūgius, jaunas šakeles, jas surišti nedideliais pundeliais, išdžiovinti, paskiau krauti ligi 5—6 kūbinių metrų rietuvėmis ir žiemą naudoti pašarams. Tai, anot bolševikinių propagandistų, esanti geriausia priemonė papildyti pašarams, krūmokšnių bei medžių šakas bei ūgius duodant pagrečiui šieno...

Caristinės rusų okupacijos laikais kai kurios lietuvės grįtelninkės, turėdamos ožką bei avį, bet neturėdamos žemės, iš tiesų per vasarą iš griovių pasirinkdavo turimam gyvuliui žolės žiemai ir dar paskainiodavo jaunų medelių metūgių, kuriuos žiemos metu pririšdavo prie lovio ir avis bei ožka nuo šakelių skainiodavo sudžiūvusius medelio lapus. Pasiturintieji Lietuvos gyventojai su gailesčiu žiūrėdavo į šį daug laiko pareikalaujantį grįtelninkų rūpinimąsi pašarais.

Šiandien, kada visomis jėgomis sovietinių okupantų mėgstama rėkti apie visokiariopą pažangą, pradedama vykdyti akcija už krūmokšnių šakelių genėjimą žiemos pašarams...

Kadangi, kaip okupanto skelbiami skaičiai rodo, šiuo metu Lietuvoj ir Pabalty apskritai gyvulių skaičius žymiai mažesnis, negu nepriklausomybės metais, tad raginimą iš griovių rankioti pašarus bei gainiojant krūmokšnių šakas kaip tik pasako, jog okupanto iš Pabalčio Rusijon išgabenamas ir pašaras. Vietos gyventojams nieko kito nebelieka, kaip turimam gyvuliui parinkti pašaro krūmuose, juos išravėjant ir jų šakas nugainiojant.

Kiti gi varomi į rugienas bei miežienas rinkti varpų ir jas privalo atiduoti valstybei.

Visa tai akivaizdžiai kalba, jog Pabalty gyvenimo lygis visiškai smukęs, súprimityvėjęs tiek, kad jau sunku beįsivaizduoti, ką dar nauja okupantai galėtų sugalvoti, kad palikusius gyventojus paskatintų kokiai naujai akcijai...

Tremties informacija

IGNAS ŠEINIUS

KUPRELIS ⑦

VIENOS PAVASARIO DIENOS PASAKA

— Tamsta pas mus dar nebūvėlis, reiktų seną bobą duot pabučiuoti, — juokavo Gervydienė, mitri moterėlė.

— Ačiū, — atsakiau. — Čia senos nėra, o taip vėlai ir rasti sunku. Prašau man dovanoti.

— Dovanoti negalima; neišsisuksi Tamsta, — priešinosi ji. — Reikia duoti nors kuodelis, vietoj senos bobos.

— Kad, mama, ir kuodelio pas mus grinčioje nėra. Išnešti jie prieš šventą dieną. Reikėjo atnešti, laukiant svečio, — įsikišė Gundė į tą linksmą šneką.

— Tai ką, dukrelė, reiks jau dovanoti svečiui šitą kartą. Sėsk, Tamsta, — nurodė ji man abiem rankom vietą.

Atsidėjęs perbėgau visą grinčią akimis. Ji gražiai išbaltinta. Asla su grindimis. Sienas šventųjų paveikslai dabina. Stalas malevotas, suolai taip pat. Languose, gerai matyt prižiūrimi, gėlių augalai žaliuoja. Visur malonu, jauku. Man susidarė ūpas, kad esu pas kokius gerus gimines.

Gervydis priėjo prie žmonos ir nusivedęs ją arčiau į duris, kažin ką pakuždėjo. Ji bematant išėjo priemenėn. Jis sugrįžo, atsisėdo priešais ant zoslano ir ėmė klausinėti, kas apie mane gero girdėtis. Papasakojau, ką žinojau. Daug neturėjau ko.

— O kas pas Tamstą? — paklausiau.

— Nieko sau; viskas lig šiol, ačiū Dievui, gerai. Gyvenu, kovoju, platinu Aušrą, ir ko daugiau. Noriu ir aš nors vienu spinduliu daugiau šviesos iš Prūsijos įnešti Lietuvon. Be galo jau apsunko toje tamsoj. Reikia ją kiek praretinti. Dauguma mūsų tai nesupranta ir nejaučia. Jiems gerai, kaip yra. Jei matys, kad tu žmogus kruti, nori pratrinti sau ir kitiems akis, tuojau raudonsiūlius atatarunčkins. Tie jau nieko nepasigailī: išdraskys visur, išardys, ras ar neras, o dar tave priplaks. Dieve gi saugok rasti ką, nors vieną lietuvišką popergalį, tai jau ir sakyk visiems saviems amžiną „sudieu"; netikėk daugiau pamatyti šito krašto. O tenai lig mirties vartysi akmenis, kepsi kaitroj, kentėsi šaltį ir badą... štai ką gali padaryti geras kaimynas kokią dieną. Ir lauki žmogus, ar nesuskambės už vartų kardai, ar nepasigirs nuožmių burliokų koliojimas. — Patylėjo Gervydis, pagalvojo kiek galvą nulenkęs. — Ir man, Tamsta, akyse prašvito tiktai, kai pakliuvo rankosna Aušros laikraštis. Tik paėmiau jį ir pavarčiau kiek, jis mane tiek sužadino, kad net ašaros iš akių ėmė byrėti. Tą pat dieną pasakiau sau: „Kas bus, kas nebus, o aš nesėdėsiu taip ilgiau!" Ir pradėjau veikti, pradėjau platinti lietuvišką raštą. Keletą kartų net krata buvo, bet pas mane nieko negalėjo rasti. Tai dabar dar smarkiau veikiu.

— Bet ir labiau saugokis, tėveli, — persergėjo Gundė, sėdėdama prie lango.

— Niekai! Nepaims jau jie manęs, — padrąsino Gervydis dukterį.

— Vis dėlto... — nerimavo ji.

— Nebijau aš jų! — mosterėjo ranka. — Tamsta matei paskutinį numerį? — atsigrižė į mane.

— Dar ne.

— Štai, pažiūrėk! — parodė Aušros numerį 10-11, 1884 metų.

Godžiai jį visą peržiūrėjau, perskaičiau antraštes.

— Straipsnis „Dvi Aušri Lietuvoje" man labiausiai patinka. Nepaprastai gražios prie jo pridėtos eilės. Paklausyk tiktai Tamsta, aš perskaitysiu, — paėmė Gervydis iš mano rankų Aušrą ir pradėjo jausmingai, gražiai skaityti:

Prabrėkšk, aušrele, spindėk, saulele;
Spindėk, aušros žvaigždele.
Papūsk, vėjeli, varyk miglelę,
Pabudink, vieversėlį.
Telaukia žmonės dangaus malonės,
Galo baisios karionės.
Išvisim šviesą, pažinsim tiesą,
Sulauksim gerą čėsą...

Klausyk, Tamsta, toliau:

Žaliuos medeliai, čiulbės paukšteliai,
Žaliuos mūsų vaikeliai.
Žaliuos pievelės, žydės kvietkelės,
Žydės mūsų mergelės.
Papūs vėjelis, siūbuos javeliai,
Svyruos mūsų seneliai.

— O ką, ar negražu? — sušuko Gundė.

— Kaip Tamstai patinka? — klausia Gervydis, o tuo tarpu ašaros jam sužvilgo akyse.

— Neapsakytai! — jaučiau ir man šilta krūtinėje darėsi.

— Išmokim jas dainuoti! — pasiūlė Gundė.

— Kodėl neišmokti tokių gražių, — sutikau.

— Pamėginkit, — prašė Gervydis.

— Kad, tėveli, adventas.

— A, kad jį kur! — pagailėstavo.

— Mes tėveliui po Kalėdų padainuosim. Lig tol ir išmoksim geriau.

Kalba nuėjo kita, daugiau adventui tinkama kryptimi.

— Nors Aušra menkiau atrodo, neg lenkų „Tygodnikai" ir jų kitas šlamštas, bet ateis laikas ir ji daug šauniau sušvis. Ir ne vieną Aušrą mes turėsime, — šnekėjo Gervydis.

— Kažin ar pajėgsime, — paabejojau atsidūsęs.

— Tamsta abejoji? — jis kiek užsidegė. — Žiūrėk ir pati Aušra rašo, kad „nenorėkime iškarto išvysti visą šviesą ateinančios saulės; nes ir pats prigimimas moko žmogų pažinti, jog visi prigimti daiktai išpalengvo tesidaro: patsai žmogus kaip ilgai auga, kol jį galime visiškai žmogumi vadinti; nei menka gėlelė akimirksniu nepražįsta". Reikia, Tamsta, būti kantriems ir viltimi pasistiprint, norint ko gero atsiekti.

Susisarmatijau savo abejonių ir paaiškinti jų nemokėjau. Gerai, kad tuo tarpu įėjo grinčion Gervydienė.

— Ko taip tyliai sėdit? Ar šnekos pritrūkot?

— Ne šnekos pritrūkom, tiktai laukiam tavo vakarienės, — rado Gervydis išeitį.

— Pakentėkit truputį, tuojau bus. Čigonas juo alkanesnis, juo linksmesnis, o jūs atžagariai.

— Mes ne čigonai ir nevalgę nuobodaujam.

— Dėl Dievo meilės, nors valandėlę, — prašėsi ji besijuokdama. Linksma moteriškė.

— Ak jau ne ką su tavim, — nusileido vyras.

— Tu, Gundė, nueik pažiūrėti, kad samavoras nebėgtų, — liepė jai motina.

Gundė skubiai žvilgterėjus į mane išėjo.

— Kur gi Julytė? — paklausė Gervydis žmonos. — Ji galėtų samavoro padaboti. Ją pašauktum.

— Jau miega. Sakė jai šiandien galvelė sopa. Sugaravo ar ką... Jūs gi, ką be šnekos sėdit, geriau arcabomis paloštumėt. Tur būt, svečias moka?

— Moku kiek, — atsakiau.

— Na, kad jau pritrūkome šnekos, tai reikia lošti, — pasikėlė Gervydis. Nuėjo ir atnešė iš skrynios arcabas. Man baltus, sau juodus pastatė. — Gerai ir šitas žaismas kaikuomet. Aš seniau gerai lošdavau, bet jau pamiršau daug. Viena, neturiu labai su kuo, o antra, gailiu laiko tokiems niekams.

— Aš irgi pamiršau, — pritariau. Būdamas pas Schönfeldtą lošdavau su juo kiekvieną šventadienį.

Lietuviai visame pasaulyje

Amerikoje gyvenama, kad dirbtum

Amerika yra šio pasaulio šalis. Rūpinimasi ir visas gyvenimas suvestas tik į šią žemę. Kas mirė, tai šiai žemei jau neegzistuoja. Šiai žemei reikia gyvybės ir gyvos kūrybos. Tad nėra ko paisyti, jei kas jau mirė ir negali prie mašinos dirbti. Mašina mirti negali. Ji gali pagesti. O jei ji tiek pagedo, kad nepataisema, tai reikia ją išmesti, į jos vietą kitą pastatyti. Ir kai darbininkas miršta, tai dirbti negali, ir į jo vietą tuojau pastato kitą, o apie aną čia nieks nekalba. Čia niekur nepaskelbiama, kad mūs darbo draugas tiek ir tiek metų kartu išdirbęs jau atsiskyrė iš gyvųjų, ir kad jo atminimui pagerbti vyksime, bent darbo atstovai, palaidoti. Čia niekas tuo nesidomi, jokia darbininkų unija nieko nepasisako, kad ir toki bonai eina prieš žmogaus sveikatą. Didžiausių karščių dienose darbo tempas tas pat. Maudosi net pamėlynavę vyrai prakaito vandeny. Širdis muša irgi ne 70 kartų į minutę, bet varo ir ant bonų. Savaime, aišku, kad toki darbai padeda mirti ir fabrike, ir bažnyčioj, ir svečiuose. Bet ekonominiai krašto struktūrai tas nekenkia. Dirbau su senu žmogumi. Net galia senuko, taip sunkiai dirbančio. Paklausiau, kiek jis turi metų? — 1945 turėjau 65, atsakė. Vadinasi, dabar jau turės kiek daugiau. Prašiau kito darbininko, kad mane vežiotų į fabriką. Atsakė negalįs, bet sako, palauk kiek, vėliau galėsiu. „O, dabar tą senį vežioju, kai jis kris, tave imsiu". Senukas eina ir dirba. Jis eina dėl dolerio. Gali jis ir neiti. Pensijų jam gali išgai ir neireikėti. Paprastai bonai kompanijoms sumažina ir pensijų išlaidas.

Kapinės be kapų. Kapinės Amerikoje, tai atverstos, tai be tvorų. Vis ant kalnelių, tarsi ant pievos pristatyta paprasčiausių paminklų. Kryžiaus dažniausia nėra. Kapų taip pat nėra. Triūsti apie kapus nereikia. Europiečio akims skaudokas įspūdis. Bet juk tenai guli jau nereikalingi žmonės-negyvi ir darbui netinka. Jiems lėšų Amerika neeikvos!

Seniejі, kad ir lietuviai, Ameriką gerbia ir jokių pastabų tvarkai neturi. Jie laikosi tvarkos visur ir darbe. Atsiimtas dypelis dirbo su savo šeimininku viename fabrike. Nenuorama atrodė šeimininkui tasai naujasis lietuvis. Kartą net į raštinę pas bosus nuėjo ieškoti teisybės dėl atlyginimo. Senasis niekad neparodė šiam ir prašant, kiek jis gauna atlyginamos. Bet pagaliau šis kone per jėgą pažiūrėjo į ano pinigus. Ir kas atsitiko: senasis pamatė, kad jis gauna 15 centų valandai mažiau už dypelį. „Tai ką dar tu čia slepi, sako naujokas, *elk ir reikalauk pakėlimo.*" Net užpyko žmogus, kad 35 metus jam ten dirbant taip mažai jis yra atlyginamas. Ėmė prašyti, pakėlimo. Bet ką gi jau, senas, jam atsakė, ką čia kelsi, kad jau reikės paleist. Žmogaus tuojau mirė, ir taip baigėsi jo atlyginimo pakėlimas.

Pasitikėjimas žmogum. Tai gyvi pavyzdžiai. Ameriką branginu, nes ji davė mums prieglaudą, darbą ir pragyvenimą. Ir dargi gerą. Amerikos valdžia mūsų darbu patenkinta. Ir tai dažnai girdime pasisakant. Mes ne tik patys pragyvename, bet ir susitaupome ir gelbstime likusiems, kurių dažnas tenai turi. Tačiau, kas mums atrodo kitaip ar bent skirtingai nuo mūsų šalies ar, bendrai, Europos, tai parašydami nemažiname šios šalies nei garbės nei jos didžiosios laisvės. Ir pats gyvenu visi metai be jokio lig šiol dokumento. Dar nepasitaikė niekur, kad būčiau paklaustas asmens dokumento. Jokio nereikia. Ėmiau iš bibliotekos knygas be jokio asmens dokumento. Tarnautoja tik pasiteiravo, kas už mane galėtų pasisakyti. Paminėjau kelias pavardes, ir viskas. Šis laisvės kraštas yra keistas mums tik savo ekonomine dvasia. Net keista, kad, kai paimi į rankas Kolegijos programą, didžiausį skyrių yra muzikos ir kitų meninių dalykų. Tačiau iš darbininkų, o čia visur darbininkai, neteko girdėti, kaip kad Kaune ar kitame Lietuvos *mieste* ar *miestely*, jų jaunimą smuikuojant. Čia per pramogas ateina griežti unijai priklausą profesijonalai. Daugiau jų niekur neišgirsi.

Maža dėmesio kultūriniam gyvenimui. Man sakė, kad už mylios čia yra atvykęs vasaros teatras. Kas jį lanko, nežinau. Į naujų ateivių suruoštą gana pulkaus pasisekimo vaidinimą atėjo tik šimtai iš Lietuvos atvykę lietuviai. Su jais pasišnekėjau. Vieni turi sunų klieriką. Bet jis ėjo jodinėti, o į teatrą neatėjo. Menui čia intereso amerikonai neturi. Iš kunigų paprastai ateina tik klebonai, kurie dar kilę patys iš Lietuvos. Iš kelių vikarų mano gyvenvietėj į parengimus nė vienas neina. Jei ir ateina kartais, tai per programą kalbasi parapijos reikalais, bet scenos menui dėmesio neteikia.

Žmonės reaguoja į išvyršinius įspūdžius, kaip sportui, televizijai. Muzikai, literatūrai, teatrui net inteligentai domėjimosi nerodo. Politika tik neišvengiama būtenybė. Tai buvo pernai. Ar išeis kinijos raudonieji į Korėjos karą, ar ne? Fabrikuos visi klausosi pribėgdami prie radijo, kuriuos tą dieną atsineše. Rūpi, pamaniau, ir amerikonams, kas dedasi tenai. Bet klausau, girdisi triukšmas per aparatą. Plojimai! Paklausiau, ar čia apie karą, ar pie kokį sportą šneka. Atsakė, kad lemiamos įmtynės šiandie transliuojamos. Ir tai ne tik darbininkai.

Darbas ir gyvenimas nėra tolygios sąvokos. Darbas turi pirmumą. Gyvenama, kad dirbtum. O ne dirbama, kad gyventum. Eini pro bažnyčią ir pamatai laidotuves. Pasiteirauji, kas mirė. Ar seniai sirgo?

„O, jau trys metai nedirbo"... — Prispaustu balsu atsakoma, atseit, ką jau čia ir šnekėti apie šitokią mirtį! Kita proga paklausus, sklandžiu balsu atsako, kad tris savaites nedirbo. Vadinasi, taip, kaip ir reikia, gaunas įspūdis iš atsakymo. O jeigu jau nukrito staiga, tai jau ir labai gerai išėjo.

Gal iš duotųjų pavyzdžių skaitytojas supras ir nesenai atvykusio Jono nuotaikas, kuris ir pavalgęs ir ramus čia, bet pasikalbėjus apie pasaulinę padėtį ir iš to numatomas aplinkybes grįžti į Lietuvą, žibančiomis akimis atsistoja nuo pilno stalo, ir taip išdaria: „Mes grįsime". Rodos, ne laivu jis grįš, bet vandenys jam kelią praskirs.

A. Dieninis.

Kraštai, kur gyvena lietuviai

L. KANČAUSKAS ④

Argentina - neištirtų galimybių ir didelių kontrastų šalis

Darbininko gyvenimas Argentinoje. Kad ne visame laisvajame pasaulyje yra vienodos darbininko gyvenimo sąlygos, netenka abejoti. Kaip anksčiau taip ir dabar liūdniausios žinios apie darbininko gyvenimą gaunamos iš Pietų Amerikos valstybių, Australijos ir kitur. Jau nuo seno mes žinome, kad JAV ir Kanados darbininko ekonominė padėtis yra geriausia, tačiau ir iš ten netrūksta nusiskundimų bei nusivylimų Amerika. Iš ten beveik kiekvienas nusiskundžia didelių sunkumų pagauti dolerį. Iš tų jų skundų atrodo, kad kitur, kur nėra dolerio, bet kitas pinigas, ten darbininkas lengvai saujomis semia pinigus. Visur, koks pinigas bebūtų, darbininkas turi daug prakaito išlieti, kol jį uždirba. JAV ar Kanadoje darbininkas už dolerį daug geriau gali pragyventi ir užsitikrinti saugesnį rytojų, negu nėdolerio kraštų darbininkai, ką pamatysime iš žemiau patiektų Argentinos darbininko uždarbių ir kasdieninių išlaidų.

Iš visų Pietų Amerikos valstybių Argentina šiandiena skaitoma turtingiausia šalimi, bet kartu turinti nevertingiausį pinigą, kuris, nebūdamas padengtas auksu, kasdieną vis smunka ir užsienyje netur jokios vertės. Darbininko atlyginimas, palyginus su prekių kainų kilimu, labai pamažu kyla ir negali pasivyti kainų.

Šiandieninėi Argentinos pramonei plečiantis, darbo pasiūla yra gana didelė, bet netrūkstą ir paklausos, kurią vis didina atvykstą emigrantai ir vietiniai, einą iš provincijų į miestus. Nors nevisur, bet daugelyje įmonių specializuoti darbininkai yra neblogai apmokami, bet nespecialistai — labai blogai. Visa darbininko laimė, kad dabartinė vyriausybė darbdavius suvaržė įstatymais draudimo, pensijos ir iš darbo atleidimo atvėjais. Anksčiau to nebuvo ir darbdavys darbininką galėjo kiekvienu momentu atleisti, nesumokėdamas kompensacijos. Dabar, darbdavys priėmęs darbininką, turi teisę per vieno ar trijų mėnesių (pagal įmones) bandomąjį laiką jį atleisti kiekvienu momentu be kompensacijos, o darbininkas palikti darbdavį jam iš anksto nepranešęs. Po bandomojo laiko, nors bus praėjusios kelios valandos, darbdavys, norėdamas atleisti darbininką ar darbininkas palikti darbdavį, turi vieną mėnesį iš anksto vienas kitam pranešti. Atleidimo atveju darbdavys darbininkui turi sumokėti trijų mėnesiu algos dydžio kompensaciją, o ištarnavus kelis metus — kompensacija didėja. Tokiu būdu darbdaviai dažnais nepagrįstais atvejais tampa bejėgiai prieš darbininką. Esant rimtam darbininko nusikaltimui kompensacija nemokama.

Šalia privačių ligoninių, Argentinoje yra gana daug valdinių, kuriose teikiama medicinos pagalba kiekvienam veltui, nesvarbu, jis dirba ar ne. Kiekvienas darbininkas yra apdraustas nelaimingo atsitikimo ir ligos atveju. Sirgimo metu iki šešių mėnesių pusę atlyginimo moka darbdavys, o kitą pusę draudimo įstaigos. Privačiai gydantis reikia gydytys savais pinigais. Iš darbininko pagrindinės algos kiekvieną mėnesį atskaito 8% pensijos mokesčio ir 3 pesus profesinių sąjungų mokesčio. Įstojant į kiekvieną darbovietę yra tikrinama darbininko sveikata, bet jos tikrinimas gana paviršutiniškas.

Darbininkai, gerai žinodami darbdavių varžymus, šį naudingą įstatymą kartais panaudoja blogam. Pavyzdžiui: naujai priimtas darbininkas bandomąjį laiką dirba gerai ir sąžiningai, bet bandomajam laikui praėjus, jis pradeda ieškoti būdų, kad darbdavys jį, kaip netikusį darbininką, atleistų, nenorėdamas iš jo turėti nuostolių. Yra darbininkų, kurie per metus padaro du-tris tokius numerius, ir uždirba neblogas pinigų sumas be sunkaus darbo. Daugiausiai taip daro tingūs argentiniečiai. Užsieniečiai dėl savo sąžiningumo ir darbštumo visur darbuose turi pirmenybę.

Paprasų darbininkų uždarbis siekia nuo 2,5 iki 3,5 pezų į valandą, kas sudaro į dieną iki 24 pezų (brutto). Aiškiumo dėliai paimsime patį mažiausią darbininko atlyginimą (2,5 pezų) Argentinoje ir 1 dolerį per valandą JAV. Iš to galėsime padaryti išvadą, kiek darbininkas turi mokėti, pirkdamas jam reikiamas prekes, bei darydamas kitas būtinas išlaidas. Taip pat visas prekes nurodysiu pigiausias. Taigi darbininkas perka:

Sviežios jautienos kg už 2 darb. val.
Kiaulienos kg už 2 darb. val. 20 min.
Duonos kg už — darb. — 15 min.
Rūkyto kumpio kg už 7 darbo val. — —
Rūkytos šoninės kg už 3 darbo val. 30 min.
Bulvių kg už — darbo — 10 min.
Cukraus kg už — darbo — 40 min.
12 klausinių kg už 1 darbo val. 25 min.
Batų 1 porą už 16 darbo val. — —
Baltinius už 12 darbo val. — —
Kaklaraišti už 4 darb. val. 30 min.
Kojines, vyr. 1 p. už 2 darb, val. 30 min.
Moteriškas Nylon kojines už 20 darb. val. 30 min.
Vyriška kostiumą už 120 darb. val. — —
Vyr. Paltą už 96 darb. val. 30 min. — —
Plaukų kirpimas už 1 darb. val. — —
Alaus bonką krautuvėje už — darb. val. 30 min.

Minėtos kainos tėra už pačias blogiausias prekes. Imant geresnių prekių kainas pasirodytų, kad Argentinos darbininkas negali nieko geresnio per trumpą laiką įsigyti. Vienam asmeniui pragyventi per mėnesį šiandieną Argentinoje reikia nemažiau 150—200 pesų maistui, 200 pesų už menką kambarėlį su virtuve užmiestyje ir apie 30 pesų kelionės išlaidoms, jei dirba toliau nuo gyvenamos vietos.

dalis lietuviško jaunimo, kad ir baigusio svetimas mokyklas, rodys domėjimąsi lietuviškais leidiniais. Suaugusieji, ypač atsidūrę įvairių kraštų sunkiau pasiekiamuose užkerčiuose, ilgainiui, negaudami lietuviškos knygos, taip pat nuo jos atpras. Jau ir šiandien, tepasirodant vienai kitai lietuviškai knygai, o daugiausia jų ant pirštų suskaitomam skaičiui per metus, sunkiai jos paskleidžiamos. Ateity lietuviškai knygai pilsti dirva dėl minėtų priežasčių gali dar daugiau sunkėti.

M. M-nis.

Susimąstymai lietuviškos knygos temomis

Nesenas metas, kada skaitytojas ieškojo knygos. Nors Vokietijoje jau buvo keletas knygų leidyklų ir jos nemaža išleido knygų, tačiau vertingesni leidiniai tuojau pat, tik jiems spėjus pasirodyti, skaitytojų buvo gaudyte išgaudomi. Tuomet, stovyklose tebegyvenant masėms mūsų tautiečių, ir knygos platinimas buvo žymiai lengvesnis, palyginus nūdieną. Šiandien Vokietijoje tepaliko negausūs būreliai lietuvių, dažniausiai bedarbių, kurie vargais negalais verčiasi iš gaunamos gana kuklios bedarbio pašalpos. Šiems knyga įsigyti yra gana sunku arba net ir visai neįmanoma. Tiesa, Vakarų Europoje palikusių tarpe yra keli šimtai lietuvių, turinčių darbą, kurie galėtų sau leisti knygą įsigyti. Tačiau ne visi jos ieško...

Kitur nukilę mūsų tautiečiai tiek yra išskaidyti, kad juos su knyga pasiekti gana sunku. Dėl to šiandien jau nebe skaitytojas knygos ieško, kaip kad prieš keletą metų, bet knyga ieško skaitojo.

Ar pavyks jai pasiekti kiekvieną ja besidominti — tatai priklausys nuo knygos platinimo organizavimo. Yra džiugu, kad diena po dienos vis daugiau randasi pasiryžėlių, pradedančių knygas leisti kituose kraštuose. Amerikos Jungtinėse Valstybėse vis dažniau pasirodo naujų leidinių. Kanadoje, kur lietuviškos spaudos klausimas ilgą laiką buvo paskutinėje vietoje, dabar, pagrečiui periodinės spaudos, pradedamos leisti lietuviškos knygos. Štai nesenai pradėjusi veikti leidykla Baltija pirmuoju leidiniu Kanadoje išleido Šairijos Raganos „Sename dvare". Kiek anščiau įsisteigusi Rūtos leidykla Kanadoje ėmėsi leisti nedidelės apimties leidinių seriją, kad tuo būdu su jais galėtų pasiekti kiekvieną lietuvį, net ir tą, kuris nėra linkęs didesnį pinigą šiam liuksusui — knygos įsigijimui — išleisti. Tokiu būdu, po keliasdešimt centų leidinėlis, norima pripratinti nuo lietuviškos knygos spėjusį atprasti skaitytoją.

Pietų Amerikoje lietuviškosios knygos leidimas iki šiol stovi bene sunkiausioje padėtyje. Ten tik retkarčiais privačios iniciatyvos dėka pasirodo vienas kitas leidinys. Paminėtina nesenai iš spaudos išėjusi rašytojo Petro Babicko knyga apie Braziliją (šio leidinio pasirodymo proga jau buvo išsitarta 51 TREMTIES numeryje). Praėjusį rudenį Argentinoje išėjo iš spaudos Kerbelio vertingas leidinys „Dainos jauniems pianistams".

Anglijoje leidykla „Pradalgė", kad ir gana retai, pateikia vieną kitą leidinį. Tačiau čia, t. y. Anglijoje, lietuviškos knygos leidimas toks pat sunkus, kaip ir Vakarų Vokietijoje, nes iš Anglijos su lietuvišku leidiniu pasiekti kitose šalyse gyvenančius lietuvius gana sunku, gi pačioje Anglijoje tiek nėra lietuvių, kad būtų įmanu pastoviai knygas leisti. Be to, paskutiniu metu čia gyveną lietuviai sparčiai tirpsta, nukildami Kanadon bei Amerikon. Tad ateity spaudos būklė Anglijoje dar daugiau sunkės.

Švedijoje lietuviškos spaudos leidimas visiškai aptilęs. Dėl negausaus lietuvių skaičiaus ten negali pasirodyti lietuviškas laikraštis, gi apie lietuviškos knygos išleidimą negali būti ir kalbos. Netenka girdėti, kad kas Švedijoje iš viso rūpintųsi bent kituose kraštuose išleistų leidinių paskleidimu.

Australijoje daromi pasiruošimai pradėti leisti lietuvišką knygą. Pirmieji leidiniai turėtų netrukus pasirodyti, kuriuos pasiėmusi išleisti Australijos Lietuvio redakcija. Australijoje dėl didelio lietuvių išsiskaidymo lietuviškos knygos paskleidimas taip pat gana sunkus ir vargu čia kada sąlygos galės pagerėti. Tačiau, esant geram ryšiui, Australijoje knygos būtų įmanu tuo atveju leisti, jeigu jas dažnas lietuvis įsigytų. Australijos lietuvių kolonija nėra iš gausiųjų, tad kad knygos leidimas balansuotųsi, turėtų ją įsigyti bent kas trečias tame žemyne gyvenąs lietuvis. Australijos žemyną pasiekia iš kitose šalyse išleistų lietuviškų leidinių, tačiau, kaip tenka iš leidėjų patirti, gana kuklūs skaičiai.

Daugiau ar mažiau skaitoma knyga? Būtų įdomu nustatyti, šiandien lietuviškoji knyga daugiau skaitoma, negu Nepriklausomybės metais, ar mažiau? Tikslių duomenų neturima, tačiau iš spausdinamų knygų tiražo susidaro įspūdis, jog knygos ėmėjų skaičius turėtų būti mažėlesnis, negu Nepriklausomybės laikais. Turint galvoje faktą, jog didžiuma mūsų inteligentijos kaip tik pasitraukė iš Lietuvos, bet to, paskutiniais metais nemaža jaunimo baigė gimnazijas bei universitetus, gi lietuviškų knygų išleidžiama nepalyginamai mažiau, negu kad jų buvo išleidžiama Nepriklausomybės laikais, tad nebus apsirikta spėjant, jog dabar lietuviškąją knygą besidominčių bus mažesnis procentas, negu laisvės metais, kada per metus buvo išleidžiama gana daug knygų, palyginus su dabar retkarčiais pasirodančiomis. Jei laiku nebus praskintas kelias knygai pasiekti skaitytoją, tenka skaityti su faktu, jog netolimas metas, kada lietuviškos knygos ėmėjų skaičius žymiai mažės. Lietuviškasis jaunimas, svetimuose kraštuose baigęs svetimas mokyklas, greičiau griebs skaityti knygą svetima kalba, negu gimtąja. Tik rūpestingų tėvų ir auklėtojų pastangų pasėkoje gal tam tikra

---

Ir šiokiomis dienomis lošėm kaikuomet, turėdami laiko. Vokietis, negaudamas kito pasilinksminimo, arcabas begalo mėgdavo. Tiko ir man, tiesa pasakius.

Gervydis laužė mane kiekvieną kartą. Net ir kampan pasodindavo. Aš daugiau turėjau akis padėjęs į duris, neg į arcabas. Ji vis negrįžo. Girdėjosi varstymas durų tai kamaron, tai seklyčion. Tai šneka apie nenorintį užvirti samavorą. Gundė retkarčiais smarkiai susikvatodavo.

— Gal iš manęs? — nugastavau.

Gervydis gi vis žėrė ir žėrė mano apleistas arcabas. Net sarmata buvo. Mėginau pasistengti, vis tiek pat.

Pagaliau Gundė įnešė murmuliuojantį ir šnypščiantį samavorą. Pati raudona, kaip rožė. Įsilusi, įkaitusi, graži.

— Kaip Tamstai sekasi? — priėjo į mane.

— Ne labai kaip. Vis pralošiu.

— Kodėl taip? Nieko, aš Tamstai padėsiu. Pamatysim, gal bus kiek geriau, — apėjo aplink stalo ir atsisėdo priešais tėvo.

— O! Jau jūs dviese prieš mane vieną? Nepasiduosiu, — nusistatė Gervydis.

— Greitai paaiškės, — manė Gundė.

Iš tiesų. Tuojau viskas nuėjo kitu keliu. Aš pats pradėjau visai kitaip lošti. Senis jau negalėjo įveikti, nors kiek įmanydamas laikėsi.

Šeimininkė pakvietė vakarienei. Stalą puošė daug skanių valgių: ir dešrų, ir sūrių, ir sviesto — visko buvo apsčiai.

Vakarieniaudami vėl šnekėjomės apie knygų iš Prūsijos gabenimą, apie raudonsiūlius ir apie kalėjimus Sibire. Šnekoje lygiai dalyvavo ir Gundė ir jos motina. Buvo matyt, kad ir jos buvo giliai persisėmę Aušros dvasios.

Tolius nukrypom į kitas puses.

Sužinojau, kad Gervydžio tėvas buvo šitame pat miestelyj kalviu. Jam gerai klojosi, darbo turėjo pakankamai. Daugiausiai vis dirbo dvaruosna. Už supupytus pinigus, baudžiavą panaikinus, nusipirko valaką žemės, įsitaisė geras triobas ir vieną sūnų kunigu. Gundė jau nuo visai arti.

Bet baidė, kad jie šitokie ūkininkai, taip gerai gyvena. Vienok ėmė noras tikėti į stebuklus. Jei Šventiesiems yra tiek stebuklų įvykę, kodėl negalėtų koks vienas įvykti ir Kupreliui vargoninkui?

Atsilankydavau į Gervydžius, kai tik rasdavau laiko. Stengiaus vienok, kad tie mano atsilankymai jiems neįgristų. Retkarčiais ir pats Gervydis į mane ateidavo. Atnešdavo su savim Aušrą ar taip kokią knygelę. Nuo klebono jau neėmiau, nuo Gervydžio maloniau buvo.

XVII

VIENĄ pavakarį po Kalėdų, prieš pat Tris Karalius, sėdėjau papietavęs ir patingęs namie ir galvojau. Galvojau apie Gundę. Atėjo pats prietemis. Žiūriu, prasiveria durys ir įlekia ji. Nusigandau net, iš kur ji taip ūmai būtų.

— Tuojau slėpk visas lietuviškas knygas! Rytoj žada būti krata miestelyje, gali būti ir pas Tamstą, — nepasisveikinus dar išgąsdino.

— Gal tiktai sudeginti? — susirūpinau.

— Nieko. Rasim joms vietą, — ramino Gundė.

— Kai visai sutems, parsinešiu jas namon. Tenai tėvelis paslėps jas drauge su kitomis knygomis, nei šuva nesulos. Tik surink gerai, nepalik dar kurios.

Puoliau rinkti, visur kratyti. Surinkau rodos visas. Surišiau paskum gerai. Duodu jai.

— Dar nenešiu. Šviesoka. Padėk kur.

Atkėliau vieną grindžių lentą ir paslėpiau ten pundelį.

— Bloga vieta. Na, šiam kartui pakaks. Paskambink dabar ką gražaus, aš paklausysiu.

— Kas labiau patinka? — Viską kitą užmiršau. Tik dabar pajaučiau, kad mes vieni du kambaryje. Tai buvo nuostabu. Ką reiškia tuomet koks pavojus?

— Tamsta pats parink. Tik labai, labai gražaus. Juk taip gerai moki.

Atsisėdau prie fortepijono, ėmiau gaidų ieškoti.

Gundė atsisėdo kėdėje netoliese, fortepijono šlenkime. Pasirėmė alkūne ir laukė galvelę pakreipus.

Kambaryj jau visai temo. Šešėliai iš kampų slinko sienomis giliau ir giliau. Klojosi lubomis ir asla. Tik siauri, palšį takai nuo langų paliko.

Tylu, ramu, tarytum sutema viską savo plačiuosna skvernuosna suvyniojo ir nutildė.

Užmiršau, kad ir gaidų mano ieškoma. Norėjosi tylėti, tylėti ir žinoti tik, kad jos arti esama. Rodos mačiau, kaip fortepijono paviršiumi tiesėsi kas nuo jos į mane, nuo manęs į ją.

— Gal šviesą užžibinti? — kuždu nenoromis.

— Kam? Nereikia.

Vėl pradėjau ieškoti. Bet ir ieškoti nenorėjau. Norėjau, kad rankos pačios sugrotų, ją visai sužavėtų.

Užkliuvau Bethoveno devintos sonatos, mano mėgiamiausios, bet lig tol dar nesuprastos.

Pradėjau skambinti. Pirma nedrąsiai, suklysdamas, paskum geriau ir geriau. Nedabojau nei gaidų. Jos mano akyse susiliejo į vieną didelį juodą lopinį ir dingo iš akių. Jų vietoje mačiau jos skaistų, susimąsčiusį veidą ir pro tamsą dideles žvilgančias akis. Tik į jas žiūrėjau, ir kvėpiau savo sielą, meilės ištroškusią, muzikos garsuosna. Garsai manyje gyveno ir drauge kėlė mane į berybę erdvę, kur nėr skirtumo tarp dienos ir nakties, kur ji ir aš — vienas stebėtinas daiktas. Aplinkui tvaskėjo raudoni, mėlyni, žali, mūsų nepastebimi pasauliai. Mes buvom tik sau.

Pajaučiau jos ranką, švelnią, minkštą, kaip gėlės palytėjimas, ant savo peties. Garsai apsilpo, tarytum atgalion sugrįžo, vis tylo, tolo.

— Kaip gražu! — kuždėjo Gundė.

Savo ranką pratiesė toliau, ant kito peties.

Pamažėl, nejučiomis nustojau groję. Atsišliejau nuo fortepijono. Ir pajaučiau, kad mano galva buvo atsišliję jos krūtinės.

Tremtis

Nr. 56 1951. VIII. 16.

Tremties prenumeravimosi sąlygos: **Vokietijoje:** 1 mėn. 3 DM; 2 mėn. 5 DM; atskiras numeris 75 pf. **Atstovybės:** ANGLIJOJE Mr. J. Mašanauskas, 58 Newfield Rd., Coventry (prenumerata 1 mėn. 5 šil, o per administraciją užsakant tiesioginiai 8 tarp. ženklų kuponai). BELGIJOJE: Mr. Stp. Paulauskas, 81/186 Paire du Horloz, Tilleur-Liege. AUSTRALIJOJE: Mr. J. Glušauskas, 35 Cator street, West Hindmarsh, Adelaide, S.A. (Australijoje prenumerata mėn. 5 šil.). AMERIKOJE-JAV: Mr. Stp. Nasvytis, 4579 W 157 Str, Cleveland 11, Ohio (JAV prenumer. 1 mėn. 0,5 dol.), b) Mr. W. Stuogis, 1037 Darrow Ave, Evanston, Ill. Per pastarąjį atstovą, Stuogį, TREMTĮ prenumeruojasi čikagiškiai ir Kanadoje gyveną jos bičiuliai (Kanadoje prenumerata 1 mėn 0,5 dol). BRAZILIJOJE: Sr. St. Jaseliūnas, Av. Churchill, 94 11° S/1.110, Rio de Janeiro, Brazil. * ARGENTINOJE: Mr. L. Kančauskas, Calle Paso de Burgos 1783, Avellaneda, Buenos Aires, Argentine. Neapmokėti skelbimai nespausdinami. Skelbimų kainos: iki 15 žodžių 2,5 DM. Sveikinimai ir užuojautas 5,- DM. Rankraščiai taisomi redakcijos nuožiūra, nesunaudoti nesaugomi

Pro geležinę uždangą

Išvežimai Lietuvoje

Grįžusieji iš Lietuvos vokiečiai pasakoja apie kai kurių lietuvių išvežimus iš Seredžiaus valsčiaus Rusijon.

1948 metų gegužės 22 dieną iš Motiškių kaimo, Seredžiaus valsčiuje, su visa šeima išvežtas Jonas Bajauskas.

To paties trėmimo dienomis iš III-sios Skirsnemunės kaimo buvo išvežtas Mozūraitis, gi iš II-sios Skirsnemunės kaimo Juozas Butkus ir Juozas Norkus.

1949 metų kovo 25 dieną iš II-sios Skirsnemunės kaimo išvežtas Kleopas Sabataitis, Mockuvienė (kurios vyras buvo išvežtas 1940 metais), Leonas Butkus ir Jonas Petrauskas.

Pareigos ir priekaištai

* Chemijos institutui vadovauja dir. K. Daukša, kuriam komunistinė spauda Lietuvoje daro priekaištų, kad jis iki šiol neiššifravęs buržuazinio „nacionalisto P. Šalčiaus veikalų".

* Prof. Andriūnas apšaukiamas „diversantu" už tai, kad į darbą priėmė iš universiteto atleistą asist. Širvaitį.

* Vilniaus Pedagoginiame Institute dirbanti Keizikaitė priekaištauja Martinėnui, kuris, dėstydamas istoriją, ją „nušviečia iš buržuazinio taško".

* Geologui Kaveckui daromi priekaištai, kad jis neatšaukia buržuaziniais laikais darytų klaidų ir nepasitaiso", lygiai kaip ir Garmus su Rinkūnu.

* Geografui P. Šinkūnui daromi priekaištai už parašymą vieno straipsnio, kuris buvęs „šaltas ir nepolitinis".

* Vilniuj sudarytas agitacinis punktas, kurio vedėju yra rusas Kotenko. Į agitacinį darbą esą įtraukta apie 200 lietuvių mokslininkų, jų tarpe P. Slavėnas, geografijos mokslų kandidatė Čepulytė, Brašiškis ir kt.

* Vilniuje suorganizuoti mokytojams kursai su dėstemąja lenkų kalba. Kursai yra Švietimo Ministerijos žinioje ir truks trejus metus.

TREMTIES INFORMACIJA

Kava turi sudaryti trečdalį paketo...

Prieš kurį laiką TREMTIES skaitytojai jau buvo informuoti apie tai, kad kavos paketuose Vakarų Vokietijoje gyveną teturi teisę į mėnesį gauti tik vieną svarą. Dabar praktika rodo, jog ir svaro kavos gavimas siejamas su tam tikromis sąlygomis. Jei, pvz., kas iš Amerikos ar iš kur kitur siųs Vokietijoj gyvenančiam artimajam viename paketėly svarą kavos ir daugiau nieko, tai ta kava bus apmuituojama net ir tuo atveju, jei gavėjas gautų pirmą tokį su vienu kavos svaru siuntinį ne į mėnesį, bet per metus laiko. Tas pat su šokoladu bei kakao. Siunčiamas kavos svaras bei nustatytas šokolado ar kakao kiekis tik tuo atveju nemuituojamas, jei: 1) siunta vieną kartą į menesį gaunama ir 2) jei jos (siuntos) ne daugiau trečdalio sudaro kava. Kitais žodžiais betariant pakete esant vienam svarui kavos ir vienam svarui cukraus ar, sakysim, miltų, kava bus muituojama, kadangi ji tesudaro pusę, bet ne trečdalį siuntos, o tokiais atvejais aiškinama, jog kava siųsta biznio reikalui. Taigi į mėnesį leistinas kavos svaras tik tuo atveju nemuituojamas, kai tasai svaras sudaro mažiausiai trečdalį siuntos. Toki yra vokiečių muitinių aiškinimai.

11 000 sumažėja tremtinių. Rugpiūčio mėnesį vien tik per Bremeno uostą išplaukia 9 laivai su tremtiniais, emigruojančiais į Jungtines Amerikos Valstybes ir į Kanadą. Šio menesio būvyje 5 laivai per Bremeno uostą į Jungtines Amerikos Valstybes išvež 5379 tremtinius, o keturiais laivais Kanadon išvyks 5495 tremtiniai. Tad vien tik rugpiūčio mėnesio būvyje į Ameriką ir Kanadą išvyks arti 11 000 tremtinių (10 874), neskaitant išvykstančių į kitas šalis.

ATVYKS BRAZILIJOS MISIJA

Brazilijos Misija dabar veikianti Italijoj ir Austrijoj numato šį mėnesį ar rugsėjo pradžioj atvykti į Amerikos Zoną Vokietijoje rinktis norinčių į tą šalį emigruoti DP.

Misiją dominančios profesijos yra žemės ūkio darbininkai, amatininkai, ligoninių ir viešbučių personalas, namų tarnai, paprasti darbininkai, kvalifikuoti darbininkai, visų sričių inžinieriai, architektai, technikai.

Skaitlingoms šeimoms teikiama pirmenybė. Šeimos galvos amžiaus riba 50 mt., bet jei yra kitų šeimos darbingų virš 18 mt. narių, tai šeimos galvos amžius emigracijai nekliudys. Šeimos galvos tėvai ir anūkai įeina į šeimą.

Kandidatų sveikatą, praėjus IRO gydytojus, patikrins Misijos gydytojas. Chroniški ligoniai, džiovininkai ir sergantieji trachoma normaliai nebūsią priimami.

Didžiausia Europoj sanatorija. 8 d. rugpiūčio Gautingo sanatorijoj buvo atidarytas naujas pastatas, pastatytas IRO teiktomis lėšomis. Praplėtus Gautingo sanatoriją, kurioje gydosi nemaža lietuvių, ji tapo didžiausia sanatorija visoje Europoje.

ALTORIŲ ŠEŠĖLY

TREMTIES Leidyklos žadėtasis išleisti žymusis V. Mykolaičio-Putino romanas „Altorių Šešėly" (visos trys dalys viename didžiuliame tome) jau atspausdintas ir jį galima užsisakyti tiesioginiai per leidyklą (TREMTIS, (13b) Memmingen, Postfach 2, Germany) arba per šias atstovybes Amerikoje:

1) Mr. Stp. Nasvytis,
4579 W. 157 Str.,
Cleveland 11, Ohio.

2) Mr. W. Stuogis
1037 Darrow Ave,
Evanston, Ill.

3) Mr. K. Pravilionis
1732 So Main str.,
Rockford, Ill.

4) Mr. A. Siliūnas
5125 So La Crosse Ave,
Chicago 38, Ill.

5) Mr. J. Jašinskas
761 E 7th St.,
So Boston, Mass.

6) Mr. Vl. Petrauskas
842 Adams St.,
Waukegan, Ill.

7. LIETUVIŲ SPAUDOS ARCHYVAS
563 Hemlock St.,
Brooklyn 8, N.Y.

Kanadoje:
Mr. F. Valys
37 Givins str.
Toronto, Ont.

Brazilijoje:

Sr. St. Jaseliūnas, Av. Churchill, 49 11° S/1.110, Rio de Janeiro.

Knygos kaina: keturi amerikiniai doleriai. Vokietijoje keturiolika su puse markių. Iš kitų šalių galima siųsti ir tarptautiniais kuponais, už knygą po 55 kuponus. Tačiau kai kur jie išeina brangiau, negu mokant amerikiniais pinigais. Tad tuo atveju knygos ėmėjas, jei turi galimybę, knygos vertės sumą, lygią keturiems amerikiniams doleriams, persiunčia kuriai nors iš nurodytų atstovybių.

Kai tik leidykla suras daugiau atstovybių, jos tuojau pat bus paskelbtos TREMTYJE.

Asmens, kurie tik knygos kainą įmokės kuriai nors atstovybei arba tiesioginiai leidyklai, tuojau knygą gaus, nes ji nedelsiant bus išsiunčiama.

TREMTIES LEIDYKLA.

Pranešimai, ieškojimai, skelbimai

Prašomi skubiai atsiliepti

Januška, Juozas is Labienių kaimo iki spalio 1950 gyv. Bergen auf Rügen prašomas atsiliepti į redakciją. Jam yra svarbių žinių.

•

Mrs. Podgus, gyv. Flushing St. Brooklyn prašoma atsiliepti į redakciją. Jai gauta svarbių žinių.

Pataisomas paieškojimas

53 TREMTIES numeryje tilpo paieškojimas, įvardintas „Ieško klaipėdiškių", kuriame įsibrovė nemalonūs netikslumai. Tasai paieškojimas pakartojamas, atitaisant ieškotojo pavardę ir adrese įsibrovusią klaidą.

Mr. Aleksas Talanskas, gyv. G-15, Brooklands Hostel, Haynestone Rd., Coventry, England, ieško **Valės Nensbergaitės** ir **Leono Nensbergo**, prieš karą gyvenusių Klaipėdoj, Jackai. Žiną jų adresus, maloniai prašomi pranešti aukščiau nurodytu adresu.

Stovyklose

Iš Romos atvyko lankyti stovyklas

Romoje gyvenąs kun. Juozas Jankauskas atvyko Vakarų Vokietijon praleisti vasaros atostogų ir jų proga aplankyti lietuvių stovyklas, neturinčias dvasiškio.

Rugpiūčio pirmomis dienomis kun. J. Jankauskas lankėsi Dillingeno stovykloje. Nors joje tebuvo keletą dienų, bet spėjo asmeniškai aplankyti kiekvieną tautietį ir su juo pasikalbėti. Vietos lietuviai kun. Jankauskui yra dėkingi už dvasinę paramą. Išvykstančiam svečiui buvo suruošta jauki vakarienė.

Iš Dillingeno stovyklos kun. J. Jankauskas buvo numatęs aplankyti Tėvo Bernatonio rūpesčiu suruoštą vaikų stovyklą.

Žemaitukas.

Naujas tremtinio kapas Vokietijoje

Šiaurinės Vokietijos užukertėje, Heiligenhafeno ligoninėje, liepos mėnesį mirė V. Gavrilovas, buvęs Lietuvas kariuomenės administracijos karininkas. Ypač kuriantis Lietuvos kariuomenei velionis nemaža prisidėjo savo patyrimu administraciniame darbe.

Gyvendamas tremtyje velionis taip pat aktingai dalyvavo lietuvių bendruomenės gyvenime.

A. M.

Naujas komitetas

Memmingeno stovykloje, kurios komiteto pirmininku paskutinius metus buvo Stp. Povilavičius, rugpiūčio 12 dieną išrinktas naujas komitetas, kurin iš buvusio komiteto teišrinktas tik kun. Stanaitis.

Žuvo lietuvis berniukas

Memmingeno stovykloje vienas lietuvis berniukas, stovyklos rajone radęs nesprogusią granatą, ją pasiėmė ir nešėsi. Beeinant su granata ši sprogo, berniukui nutraukdama vieną ranką ir sunkiai sužalodama krūtinę ir veidą. Po kelių dienų berniukas ligoninėje mirė.

Tai jau nebe pirmas Memmingeno stovykloje atsitikimas. Prieš kelis metus vienas lietuvis berniukas, žaisdamas su nesprogusiu sviediniu, buvo užmuštas žaidimo vietoje.

Knygų Leidyklos „VENTA" Pranešimas

Leidykloje gaunami šie leidiniai:

1. **Prof. P. Skardžius, S. Barzdukas, J. M. Laurinaitis, LIETUVIŲ KALBOS VADOVAS, 606 psl., kaina DM 20, .**
2. **A. Maceina, DIDYSIS INKVIZITORIUS, antroj papildyta ir pataisyta laida, nagrinėjanti Dievo ir velnio kovą žmogaus širdy, 221 psl., kaina DM 4, .**
3. **A. Maceina, JOBO DRAMA, žmogiškos būties apmąstymas kančios situacijose, 244 psl., kaina DM 5, .**
4. **Dr. P. Gaidamavičius, IŠBLOKŠTSIS ŽMOGUS, skaudžiai mus kiekvieną ištikusios benamybės problemos, 280 psl., kaina D M6, .**
5. **Al. Baronas, ŽVAIGŽDĖS IR VĖJAI, novelės, 240 psl., kaina DM 5, .**
6. **Gr. Tulauskaitė, PO SVETIMU DANGUM, eilėraščiai, 62 psl., kaina DM 3, .**

Baigiama spausdinti:

1. **Kun. A. Sabaliauskas, NUO IMSRĖS IKI ORINOKO (PER FAKIRŲ ŽEMĘ), kelionės ir išgyenimai;**
2. **V. Jonikas, SIELVARTO RAUDOS, poezija;**
3. **A. Vaičiulaitis, VALENTINA, romanas, antroji naujai pataisyta ir papildyta laida;**
4. **A. Vaičiulaitis, RINKTINIAI RAŠTAI, novelės;**
5. **Jurgis Jankus, NAMAS GEROJ GATVĖJ, romanas;**
6. **A. Maceina, NIEKŠYBĖS PASLAPTIS, Antikristo karalystės įsikūnijimas ir Bažnyčios ištrėmimas į dykumas.**

Leidiniai gaunami šiuo adresu:
Jonas Rimeikis
Postlagernd
VENTA. (13b) MURNAU.

Žvilgsnis į vienerių metų varsnas kultūros bare

(Atkelta iš 3 pusl.)

Vargo mokyklos steigiamos ir išlaikomos papildymui tų trukumų, kurių neišvengiamai atsiranda mūsų vaikams lankant svetimtaučių mokyklas. Tų mokyklų darbui koordinuoti PLB. Vokietijos Krašto Valdyba yra išleidusi darbo ir tvarkos taisykles bei programas.

Vargo mokyklų uždavinys yra pertiekti vaikams būtiniausius lituanistikos dalykus, žiūrint, kad jie mokėtų lietuviškai kalbėt, skaityt, rašyt, skaičiuot, dainuot ir melstis, kad jie žinotų Lietuvos istoriją bei svarbiausias Lietuvos geografijos žinias.

Vargo mokyklų mokytojais kviečiami ne tik kvalifikuoti pedagogai, bet ir šiaip daugiau išsilavinę žmonės. Organizuodami šią mūsų tautinio auklėjimo ir švietimo instituciją sunkiausiose tremtinių buities sąlygose, pavyzdžiu imame didžiojo mūsų tautos vyro Vysk. M. Valančiaus savo laiku carų pavergtoj Lietuvoj organizuotas kaimo daraktorių mokyklėles. Tų vargo mokyklėlių uždavinys yra daugiau auklėti negu mokyti. Jų tvarka gali visiškai skirtis nuo normaliųjų mokyklų tvarkos.

Yra kilęs sumanymas ir, jeigu išteklių turėsime, bus organizuoma **keliaujančios vargo mokyklos**, tikriau sakant, keliaujantieji mokytojai, kuriems, kaip tikriesiems lietuvybės misijonieriams bus pavesta pareiga prižiūrėti savo apylinkėse lietuvių vaikų, o gal net ir suaugusiųjų lietuvybės reikalus. Tokie mokytojai lankysis po mažesnes bendruomenes, net po atskiras šeimas, aprūpins jas lietuvišku spausdintu žodžiu, palaikys jose lietuvišką dvasią, paskirs vaikams uždavinius ir prižiūrės paskirtųjų išmokimą.

Vargo mokyklų mokytojų instruktavimas, paruošimas darbo pavyzdžių ir parinkimas medžiagos programose numatytiems dalykamsvis tai ateities rūpesčiai švietimo skyriui.

Svarbiausias įrankis vargo mokykloms tai bus „LIETUVIO SKAITYMŲ" knygos. Tose knygose turėtų būti sutalpinti gabiausiųjų mūsų rašytojų ir pedagogų trumpai, bet vaizdžiai ir patraukliai parašyti vaizdeliai iš Lietuvos praeities ir iš dabarties, turėtų tilpti geriausieji mūsų beletristikos bei poezijos perlai. Ir visą turėtų pavaizduoti ir puošti geriausiųjų dailininkų iliustracijos. Šitokios knygos būtų geriausia priemonė išlaikyti lietuviškajai dvasiai mūsų jaunuomenėje. Kiekviena lietuviška šeima tikrai džiaugtųsi gavusi tokią padėjėją. Džiugu paskelbti, kad ir Lietuvybės Išlaikymo Tarnyba yra susidomėjusi tų knygų paruošimu ir išleidimu ir paskyrusi lėšų paruošiamiesiems darbams. Tie darbai jau pradėti.

Antras svarbus dalykas tai yra paruošimas **lietuviškų dainų ir giesmių plokštelių** mokymosi reikalams toms bendruomenėms ir mokykloms, kur mokytojai nėra tam darbui tinkamai pasiruošę arba iš viso jo negali dirbti. Tas darbas turės būti suderintas su netrukus išleidžiamu LIETUVIŲ DAINORĖLIU.

Mokyklų išlaikymas. Per metus išleista švietimo reikalams arti 50 000 DM. Apie 6000 DM tos sumos skirta privačių pradžios ir mūsų **vargo mokyklų išlaikymui**, 44 000 DM — gimnazijos išlaikymui. Gimnazijos mokytojų algoms viso išleista 4300 DM, taigi arti 40 000 DM. kainavo mokinių bendrabučio išlaikymas. Turint galvoje, kad į tą sumą įskaityta ne tik mokinių maitinimas ir priežiūra, bet ir jų aprengimas, bendrabučio baldų ir kitokių reikmenų įgijimas — šioji suma reikia laikyti gana maža.

Nėra abejonės, kad vien savo jėgomis čia, Vokietijoje, mes jokiu būdu nebūtume pajėgę tiek išteklių sutelkti. Su gimnazijos steigimo ir išlaikymo projektu pradžioje buvo supažindinti mūsų vadovaujantieji veiksniai, o taip pat ir BALFo Centras. Bet iš ten nebuvo gauta tiek paramos, kad būtume galėję išsilaikyti. Todėl beliko dvi galimybės: arba viską uždaryti arba ieškot paramos užjūriuose. Pasirinkome antrąjį kelią ir išėjom „duoneliauti" į platųjį pasaulį. Kreipėmės visur, kur tik tikėjomės ką nors gausią, neaplenkėme nė mums prieinamų tarptautinių organizacijų. Pačią pirmąją paramą, įgalinusią mus išsilaikyti darneįsibėgėjus akcijai užjūriuose, gavome Vokietijoje. Eilė darbo ir sargybos kuopų bei apylinkių ir pavienių asmenų mus parėmė. Po to atsiliepė ir mūsų kviestieji paskiri asmens užjūriuose. Kaip narsūs ir atkaklūs kovotojai už lietuviškąjį reikalą, eilė asmenų aukojo savo laisvalaikį, patys rinko aukas, panaudojo savo įtaką draugijose bei organizacijose, ir sutelkė daugiau ar mažiau pastovių rėmėjų būrius didesnėse lietuvių kolonijose.

Renkant aukas, tenka susidurti tiesiog su pasigėrėtino nuoširdumo ir lietuviško gerumo pavyzdžiais. Štai S. Velbasio Baleto Studijos Chicagoje mokinės atsisako senai planuotųjų ir lauktųjų išleistuvių baliaus, o surinktus pinigus 40 dol. atsiunčia gimnazijai.

Gimnazijos išlaikymo našta žymiai palengvėjo po to, kai ir BALF Centras savo stambiais įnašais (lig šiol gauta iš BALFo skyrių ca. 7500 DM) pradėjo paremti.

Labai svarbi buvo pati pirmoji suma, 4500 DM, gauta iš VLIKo, kuri įgalino mus žengti pirmuosius žingsnius.

Taigi Vasario 16 gimnazija ir kitos vargo mokyklos išlaikomos didžia dalimi „partizanišku" būdu surenkamomis aukomis. Visiems yra žinoma, kiek nepasitenkinimo ir bereikalingo erzelio šitoks aukų rinkimo būdas sukelia. Tat būtų labai svarbu rinkimą aukų tokiems bendriesiems reikalams centralizuoti ir iš vieno iždo remti visus pripažintus ir tautos išlikimui svarbius sumanymus ir darbus. PLB. Vokietijos Krašto Valdyba yra nusistačiusi ir ateityje, kol šitai nebus sakyta prasme sutvarkyta, kreiptis į viso pasaulio lietuvius į jų lietuviškas širdis ir sąžines ir prašyti, kad jie mus paremtų kovoje už šventą lietuvišką žodį.

Didėjant mokyklų rėmėjų skaičiui, iškyla aukų pakvitavimo klausimas. Vienur jos pačių rinkėjų pakvituojamos, kitur turime mes kvituoti. Atsiranda tuo būdu daug netikslingo susirašinėjimo ir painiavų. Todėl baigiame spausdinti puošnius kvitus, kurie bus įteikiami mokyklų rėmėjams už kiekvieną auką. Jie liks aukotojams kaip atminties ženklas bendrų visų pastangų ir aukų už lietuvybę.

Nutarta užvesti MOKYKLŲ RĖMĖJŲ GARBĖS KNYGAS, į kurias registruosime visus tuos asmenis, kurie savo darbu ar savo aukomis bus prisidėję prie mokyklų išlaikymo ir jų gyvavimo.

Pagyvinti aukų rinkimui nutarta išleisti specialius ženklelius, kurie bus pasiūlyti platinti visose pasaulio lietuvių bendruomenėse. Dalis gautųjų už ženklelius pajamų turės būti panaudota Vokietijos lietuvių vargo mokykloms ir Vasario 16 gimnazijai išlaikyti.

Jeigu bendradarbiai ir aukotojai nepavargs — tikimės tęsėsime savo pareigas bendruomenei ir Tėvynei, prieš akis laikydami savo šūkį „LIETUVIAIS ESAME MES GIMĘ, LIETUVIAIS TURIME IR BŪT!"

PR. KARALIUS

Buitis svetur

Organizuoja leidyklą spaudai leisti. Amerikos Lietuvių Tautinė Sąjunga, siekdama sustiprinti spaudą, yra nutarusi steigti leidyklą tautinei spaudai leisti. Šiuo mteu atitinkama komisija ruošia planą ir tiria galimumus platesnio pobūdžio leidyklai suorganizuoti.

Venecuelos lietuvių suvažiavimas. Kaip praėjusiai metais, taip ir šią vasarą Venecuelos lietuviai sušaukė suvažiavimą Maracay mieste. Suvažiavimas — sąskrydis įvyko Sekminių dienomis. Jame dalyvavo iš visų stambesnių ir geriau susiorganizavusių bendruomenių lietuviai. Suvažiavimas pradėtas pamaldomis, kuriose lietuviai dalyvavo organizuotai. Po pamaldų lietuviai tvarkingoje eisenoje nuvyko prie Venecuelos valstybės kūrėjo Bolivaro paminklo, kur padėjo vainikus. Popiečio metu įvyko koncertinė dalis, kurios metu pasirodė tautinių šokių šokėjai, vadovaujami M. Kisielytės ir Žalnieriūnaičių. Mažosios lietuvaitės pašoko gėlių šokį, paruoštą V. Baliutavičienės. Be to, programoje pasirodė mišrus ir vyrų choras. Mišriam chorui drigavo italas dirigentas.

Lietuviai namų savininkai Venecueloje. Venecueloje gyveną šie lietuviai pasitatė namus: Vytaustas Ramanauskas, dirbąs pienininkystės srity; Feliksas Subačius, Jonas Jasinskas, Vincas Beresnevičius. Namus nusipirko šie lietuviai: J. Baranauskas, J. Milčiūnas ir Tunaitis. Eilė lietuvių statydinasi bei ruošiasi namus statytis.

Lietuviai įmonininkai. Eilė lietuvių Venecueloje įsigijo įmones: Vabalas ir Andrius Kereiša atskirai atidarė stiklo apdirbimo ir pardavimo įmones, Šimukonis atidarė automechanikos dirbtuvę, Sideravičiai įsigijo viešbutį—restoraną informuoja TĖVŲ KELIAS.

Anglijos lietuvių krepšinio meisteris. Anglijoje gyveną lietuviai sportininkai buvo suruošę krepšinio pirmenybės, kurias laimėjo KOVAS, praėjusių metų krepšinio meisteris.

Lietuvos prezidentų minėjimas. Didžiosios Britanijos Lietuvių S-gos Coventrio skyriaus pastangomis rugpiūčio 5 dieną buvo surengtas Lietuvos prezidentų minėjimas — akademija. Minėjimas — akademija pradėta pamaldomis. Paskaitas skaitė: 1) apie Antaną Smetoną — V. Dargis, 2) apie Aleksandrą Stulginskį — J. Matulionis, 3. apie Kazį Grinių — St. Kuzminskas.

Lietuvis laimėjo šachmatų pirmenybes, Čikagoje. Čigagoje įvykusiose miesto šachmatininkų pirmenybėse dalyvavovo ir lietuvis šachmatininkas Tautvaiša, kuris išėjo pirmenybių laimėtoju, nepralaimėjęs nė vienos partijos.

Keliais sakiniais

Kiek kainavo karas Korėjoje? Amerikos demokratų atostovas Kongrese padarė pranešimą, kuriame pareiškė, jog karas Korėjoje Jungtinėms Amerikos Valstybėms, vadovaujantis apytikriais skaičiavimais, jau kainavo penkis miliardus dolerių.

Prancūzijoje sulaikė amerikietę, norėjusią pabėgti pas sovietus. Prancūzijoje sulaikyta amerikietė Kirkwood, kuri su savo antruoju vyru ir iš pirmojo vyro sūnum bandė pabėgti pas sovietus. Ji buvo sulaikyta pirmąjam vyrui Kreisler nurodžius ją esant komuniste.

Mirties bausmė už nepritarimą apiplėšimui. Čekoslovakijoj leidžiamoji „Prawda" praneša apie mirties bausme nubaudimą slovako Dr. L. Galan, kuris, būdamas Slovakijos malūnų pramonės suvalstybinimo direktorium, „vykdęs sabotažus, kovojęs prieš suvalstybinimą ir daręs žalą liaudies turtui". Teisiamasis kaltu neprisipažino.

Mokiniai sukūrė spalvotą filmą. Marburgo, Vokietijoje, Gimnazijos mokiniai, prižiūrimi paišybos mokytojo, padarė piešinius spalvotai filmai. Tema taip pat mokinių sugalvota. Vaizduojama dviejų jaunuolių kelionė aplink pasaulį su seneliu. Gimnazistai pagamino 700 piešinių, kurie bus perfotografuoti spalvotai filmai. Filmą numatoma pagaminti vokiečių, anglų ir prancūzų kalbomis.

70 milijonų dolerių Jugoslavijai. Dešimties mėnesių laikotarpy Jugoslavija maisto paramos iš Jungtinių Amerikos Valstybių gavo 70 milijonų dolerių sumai.

Už kviečius sovietams stato laivus. Italų laivų dirbtuvės Genujoje šiuo metu stato du keleivinius laivus, kurių kiekvienas 4000 tonažo, Sovietų Sąjungai. Italams už laivus sovietai apmokėsią kviečiais.

Vokiečiai patys save nori priversti badauti. Kadangi Vokietijoje žemės ūkio darbininkams mokami gana žemi atlyginimai, tad eilės sričių žemės ūkio darbininkai nutarė, jog geriausia proga darbdavius priversti kelti atlyginimus darbą nutraukiant derliaus suėmimo metu. Vien tik Hesseno srity sustreikavo apie 10 000 žemės ūkio darbininkų. Aiškinama, jog streikas derliaus ėmimo metu neįstatymiškas. Streiko vietovėsna derliaus suėmimo darbai pradėti vykdyti talkų būdu. Nepritarią streikui aiškina, jog vokiečiai patys save nori privesti prie bado.

Knygų reikalu

PLB Vokietijos Krašto Valdybos Leidykloje (Hannover, Hegelstr. 7, Germany) galima gauti:

1. Princas ir elgeta, Mark Twaino apysaka	3,50
2. Lietuvių Kalbos Vadovas, Skardžiaus ir kt.	20,—
3. Tėvelių Pasakos, Giedriaus	1,—
4. Vyturėliai laukuos, Simaičio	2,50

ir kitų knygų vaikams ir suaugusiems.

Netrukus išeis iš spaudos A. Giedriaus „Tėvų Pasakos". Kreipkitės į Leidyklą ar pas vietos platintojus. Platintojams — nuolaida. Pareikalavus siunčiame katalogą.